

Nr 72

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för budgetåret 1964/65 till byggnadsarbeten vid vissa universitet, m. m.; given Stockholms slott den 6 mars 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ragnar Edenman

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas frågor om utbyggnad av marinbiologiska fältstationer för universitetens behov, om anslag till byggnadsverksamheten vid universiteten i Uppsala och Lund, till nybyggnad av en simhall vid gymnastiska centralinstitutet (GCI) samt till lån till Kristofferskolans byggnadsstiftelse.

På grundval av ett utredningsförslag från en särskild sakkunnig framlägges förslag om bl. a. upprättande av en ny fältstation på Tjärnö och om viss upprustning av Klubbans biologiska station (båda i Bohuslän).

Till byggnadsverksamheten vid universitetet i Uppsala äskas ett investeringsanslag av ca 3,9 miljoner kr. Anslaget avser bl. a. om- och tillbyggnad för universitetsbiblioteket, tillbyggnad för växtbiologiska institutionen och ombyggnad av Gustavianum.

Till byggnadsarbeten vid universitetet i Lund föreslås ett investeringsanslag av 17,8 miljoner kr. Anslaget avser bl. a. tillbyggnader för fysiska institutionen, nybyggnad för anatomiska och histologiska institutionerna, nybyggnad för första etappen av ett kemiskt centrum samt fastighetsförvärv.

Till nybyggnad av en simhall vid GCI äskas 2 miljoner kr. Ett preliminärt träffat avtal mellan staten och Stockholms stad rörande viss upplåtelse av simhallen till staden föreslås bli godkänt.

Framställning göres slutligen om anslag till ett ränte- och amorteringsfritt lån till Kristofferskolans byggnadsstiftelse.

*Utdrag ur protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6
mars 1964.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON,
LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON,
HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler — efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter — frågor angående *anslag för budgetåret 1964/65 till byggnadsarbeten vid vissa universitet, m. m.* och anför därvid följande.

I årets statsverksproposition, bil. 10, har Kungl. Maj:t på min hemställan under punkterna 308, 309 och 313 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1964/65 beräkna

till Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala ett investeringsanslag av 5 786 000 kr.;

till Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund ett investeringsanslag av 5 844 000 kr.;

till Nybyggnad av simhallsanläggning vid gymnastiska centralinstitutet ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

Sedan dessa ärenden numera färdigberetts får jag ånyo anmäla desamma. I detta sammanhang kommer jag även att behandla frågan om marinbiologiska fältstationer för universitetens behov och frågan om lån till Kristofferskolans byggnadstiftelse.

I. Marinbiologiska fältstationer för universitetens behov

A. Inledning

Genom beslut den 22 mars 1963 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla en sakkunnig för viss överarbetning av den av byggnadsstyrelsen med skrivelse den 9 juli 1962 överlämnade utredningen rörande utbyggnad av fältstationer för universitetens behov.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades såsom sakkunnig överdirektören och chefen för fiskeristyrelsen N. E. J. Hult. Professorerna K. G. M. Jägersten, K.-G. Nyholm och L. K. P. Silén tillkallades att såsom experter biträda den sakkunnige.

Utredningsmannen har med skrivelse den 30 november 1963 framlagt betänkandet »Marinbiologiska fältstationer för universitetens behov» (Ecklesiastikdepartementet 1963: 12, stencilerat.) I betänkandet behandlas behovet av marinzoologiska fältstationer för universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm.

Över betänkandet har utlåtanden avgivits av fångvårdsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, universitetskanslersämbetet efter hörande av de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna, utrustningsnämnden för universitet och högskolor, statens naturvetenskapliga forskningsråd, Vetenskapsakademien, 1962 års umeåkommitté, fiskeristyrelsen, utredningen rörande organisationen av fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet, m. m. och aktiebolaget Atomenergi.

B. Utredningen

1. Allmänt

I den av byggnadsstyrelsen verkställda utredningen rörande utbyggnad av fältstationer för universitetens behov — i det följande kallad fältstationsutredningen — föreslogs beträffande marin biologi, att Klubbans biologiska station skulle byggas ut för Uppsala universitets behov, att för Göteborgs och Stockholms universitets behov en ny station skulle upprättas på Tjärnö, samt att Lunds universitets behov liksom hittills skulle tillgodoses vid Köpenhamns universitets marinbiologiska laboratorium i Helsingör. Kristinebergs zoologiska station, för vilken Vetenskapsakademien är huvudman, föreslogs bli reserverad helt för forskning. I fältstationsutredningen räknades med att kurser vid stationerna skulle anordnas under tiden början av juni—mitten av augusti för ett årligt studerandeantal av 290 i de obligatoriska tvåbetygskurserna i ämnet zoologi vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm.

I prop. 1963: 89 (s. 11 f.) erinrades bl. a. om de beräkningar av studerandeantalet inom de biologiska ämnena omkring 1970, som redovisats i prognos- och planeringsgruppens inom ecklesiastikdepartementet promemoria (december 1962). Dessa beräkningar innebär en fördubbling av studerandeantalet på tvåbetygsnivån i förhållande till 1960 års utbyggnadsprogram, som legat till grund för fältstationsutredningen.

Vid fullgörandet av uppdraget skulle den genom beslut den 22 mars 1963 tillkallade utredningsmannen beakta innehållet i en till beslutet fogad promemoria, av vilken inhämtas bl. a. följande.

På utredningsmannen bör det ankomma *att* — efter närmare direktiv av chefen för ecklesiastikdepartementet — undersöka möjligheterna att vid Klubans och Kristinebergs stationer anordna ett ökat antal utbildningsplatser i ämnet zoologi, *att* — om undersökningen visar, att förevarande stationer kan byggas ut i tillräcklig omfattning — framlägga de förslag rörande utbyggnaden, som kan vara påkallade *samt att* — om undersökningen visar, att förevarande stationer icke kan byggas ut för hela den erforderliga utbildningskapaciteten — föreslå de åtgärder, som kan erfordras utöver en utbyggnad av ifrågavarande stationer för att den önskade kapaciteten skall kunna tillgodoses. I detta sammanhang torde få erinras om att i direktiven för utredningen rörande organisationen av fiskeristyrelsens laborieverksamhet m. m. framhållits, att de lokaler, som nu disponeras av fiskeristyrelsens havsfiskelaboratorium i Lysekil, främdeles kan bli disponibla för annan verksamhet, bl. a. för marinbiologiska stationer för den vid universiteten bedrivna forskningen. Utredningsmannen bör hålla nära kontakt med nämnda utredning. Beträffande byggnadsfrågorna bör överarbetningen ske i nära samarbete med byggnadsstyrelsen.

En grundläggande fråga för utredningsmannens arbete är under vilken del av året undervisning kan bedrivas vid stationerna. För att kurser skall kunna bedrivas under en större del av året än som räknats med i fältstationsutredningen synes viss ändring av nu tillämpade studieplaner vara erforderlig. En översyn av studieplanerna i sådant syfte bör verkställas av utredningsmannen i samråd med berörda universitetsmyndigheter.

Statskontoret och fiskeristyrelsen har framfört vissa synpunkter på fältstationernas organisatoriska ställning. Utredningsmannen torde böra överväga huruvida någon form av gemensam förvaltning av de berörda fältstationerna kan anses vara ändamålsenlig. Beträffande ökat utnyttjande m. m. av Kristinebergs station förutsättes överenskommelse med Vetenskapsakademien. Utredningsmannen bör därför framlägga erforderliga förslag i hithörande frågor i samråd med akademien samt efter hörande av riksmuseiutredningen. — Utredningsmannens förslag rörande verksamhetens organisation vid här avsedda stationer skall åtföljas av beräkningar av såväl investerings- som driftkostnader.

I en promemoria, fogad till Kungl. Maj:ts beslut den 10 maj 1963 angående tillsättande av en kommitté för vissa undersökningar rörande den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor m. m. (1963 års universitets- och högskolekommitté) uttalades, att det fortsatta planeringsarbetet beträffande marinbiologiska fältstationer borde baseras på kursplatser för 500 studerande för två betyg i ämnet zoologi avseende samtliga lärosäten utom universitetet i Lund.

Beträffande sistnämnda lärosäte borde undersökas möjligheterna att vid det marinbiologiska laboratoriet i Helsingör anordna kursplatser för 100 studerande för två betyg i ämnet zoologi.

I det följande återges det huvudsakliga innehållet i det förut nämnda betänkandet »Marinbiologiska fältstationer för universitetens behov».

2. Antalet studerande

Beträffande fältstationernas kapacitet har utredningsmannen utgått från den i direktiven angivna målsättningen av 600 kursplatser för tvåbetygsstuderande i zoologi. Den önskade kapaciteten måste enligt utredningsmannen sättas i relation till lärosätenas tvåbetygskapacitet i nuläget och de förutsebara förändringarna i denna kapacitet under de närmaste åren. Först därefter är det möjligt att realistiskt bedöma de mest akuta behoven av fältstationsplatser och föreslå erforderliga åtgärder för att tillgodose dessa behov.

I det följande återges en sammanställning i betänkandet, som visar dels tvåbetygskapaciteten vid lärosätena läsåret 1963/64, dels en ökning av denna kapacitet t. o. m. läsåret 1969/70 enligt utredningsmannens bedömning på grundval av uppgifter från ämnesföreträdarna. I sammanställningen anges även antalet tvåbetygsplatser i ämnet zoologi enligt i prop. 1963: 172 (s. 236) angiven målsättning för omkring år 1970 (»plan 63»).

Tvåbetygskapacitet per läsår

Lärosäte	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	Plan 63
Uppsala	54	54	54	54	54	54	54	100
Lund	48	48	72	72	72	72	72	100
Göteborg	40	40	100	100	100	100	100	100
Stockholm	44	66	66	66	66	66	100	120
Umeå			80	80	80	80	80	100
Ej specificerad förstärkning								80
Summa	186	208	372	372	372	372	406	600

Utredningsmannen påpekar, att frågan om utbyggnad av zoologiinstitutionen i Uppsala för närvarande är under utredning. Då en ökning av utbildningskapaciteten är beroende av byggnadsfrågans lösning har utredningsmannen icke räknat med någon ökning av kapaciteten.

Utredningsmannen lämnar en redogörelse för de fältstationsplatser i marin zoologi, som finns för närvarande. Av denna redogörelse framgår bl. a., att Uppsala universitet genom en donation 1915 tillfördes Klubbans biologiska station vid Gullmarsfjorden i Bohuslän. Stationen är avsedd för undervisning på

såväl låg- som högstadiet, huvudsakligen i marin zoologi. Platsantalet vid stationen uppgår till 27. Genom fördelning på två kurser om 27 studerande i vardera förfogar universitetet för närvarande över lika många marinzoologiska kursplatser — 54 — som det finns tvåbetygsplatser vid den zoologiska institutionen.

Lunds universitet har för närvarande 48 tvåbetygsstuderande i zoologi, vilka genom överenskommelse med Köpenhamns universitet beredes undervisning vid marinbiologiska laboratoriet i Helsingör.

Universiteten i Göteborg och Stockholm — med för närvarande 40 respektive 44 tvåbetygsstuderande i zoologi — har inga egna fältstationsresurser i marin biologi. Enligt uppgift i fältstationsutredningen kan Stockholms universitet för närvarande förlägga sin undervisning i marin biologi för ca 50 tvåbetygsstuderande till Kristinebergs zoologiska station, för vilken Vetenskapsakademien är huvudman. Under Stockholms universitets materielanslag har medel beräknats för ersättning till akademien för upplåtelsen av stationen till Stockholms universitet.

3. Fältstationernas kapacitet

För att bedöma behovet av fältstationsplatser i ämnet zoologi har utredningsmannen införskaffat uppgifter om undervisningsgruppernas nuvarande storlek vid de olika lärosätena och om de marinzoologiska kursernas längd. Vid universiteten i Göteborg och Stockholm omfattar en undervisningsgrupp 25 studerande. Motsvarande siffra för universiteten i Uppsala och Lund är 20 respektive 24. Utredningsmannen har räknat med 25 studerande per undervisningsgrupp på tvåbetygsstadiet. Denna gruppstorlek ligger nämligen till grund för planeringen av nya institutionsbyggnader för zoologi vid universiteten i Göteborg, Stockholm och Umeå. Undervisningsgrupper om vardera 25 studerande kan vidare sammanföras till föreläsningssgrupper om vardera 50 deltagare.

De marinzoologiska kursernas längd varierar. Vid Uppsala universitet är kurstiden 30 arbetsdagar. Den har dock under senare år måst reduceras till 22 dagar. Vid universiteten i Göteborg och Stockholm omfattar en marinzoologisk kurs tre effektiva veckor. Enligt utredningsmannen bör kurstiden inte gärna understiga 22 à 23 dagar. Praktiska skäl talar enligt denne för, att kurstiden förlänges med ett par dagar såväl i början som i slutet av varje kursomgång för pårustning respektive avrustning av redskap, instrument och apparatur m. m. En kursomgång skulle då normalt komma att omfatta fyra veckor. Utredningsmannen har räknat med denna tidsperiod för de marinzoologiska tvåbetygskurserna. Beträffande universitetet i Lund omfattar kursperioden för närvarande endast tre veckor. Kurserna kompletteras med exkursioner till olika strandområden. Utredningsmannen har ingen erinran mot att denna ordning bibehålles vid Lunds universitet.

Utredningsmannen har i enlighet med sina direktiv ingående prövat frågan

om under hur stor del av året kurser kan anordnas vid fältstationerna. Efter ingående överläggningar med experterna i utredningen har utredningsmannen kommit till den uppfattningen — vilken biträdes av experterna — att den för marinzoologiska kurser lämpliga tidsperioden omfattar slutet av maj till slutet av september. Under denna tid bör enligt utredningsmannen fyra kurser kunna genomföras. En sådan förläggning kräver icke någon väsentlig ändring av studieplanerna för zoologiämnet. Skulle kursantalet per säsong av kapacitetshöjande skäl anses böra ökas till fem blir emellertid en omläggning aktuell. Enligt experterna kommer dessa förändringar att beröra icke endast studieplanerna för ämnet zoologi utan även studieplanerna för de vanligaste kombinationsämnena till zoologi i filosofisk ämbetsexamen. Utredningsmannen finner i likhet med experterna att ställningstagande till frågan om en utökning av antalet kurser till fem per säsong och fältstation kan anstå tills erfarenhet under några år vunnits av fyra kursomgångar per säsong.

Sammanfattningsvis innebär utredningsmannens förslag dels att en undervisningsgrupp bör omfatta 25 studerande och en föreläsningsgrupp (2×25) 50 studerande, dels att fyra kurser anordnas per säsong och fältstation. Detta innebär, att en fältstations årliga kapacitet skulle uppgå till sammanlagt (50×4) 200 kursplatser. Med fem kursomgångar per år skulle kapaciteten bli (50×5) 250 kursplatser.

4. Fältstationernas lokalisering

Utredningsmannen har liksom experterna funnit sig böra tillråda en viss återhållsamhet i fråga om utökning av den marinzoologiska kursverksamheten inom Gullmaren-räjongen, till vilken Klubbans och Kristinebergs stationer är lokaliserade. Orsakerna härtill anges vara, att den förening av Gullmarsfjordens inre delar — Saltkällefjorden och Bredungen — som emanerar från närbelägna industrier, redan påverkar och i framtiden kommer att i än högre grad påverka vissa marinzoologiska fyndplatser i Gullmarens vattenområde. Föreningen förväntas öka genom tillkomsten av bl. a. ytterligare industrianläggningar vid Saltkällefjorden, genom utbyggnad av vissa sjöförsvaretablisement vid Gullmarsvik och genom den starkt ökande sommarstugebebyggelsen vid Gullmaren. Länsmyndigheterna har — framhåller utredningsmannen — bedömt situationen vara så prekär, att de diskuterat inrättandet av ett vattenvårdsförbund för Gullmarsfjorden och dess tillrinningsområde. Vidare anför utredningsmannen, att belastningen på de av vattenföreningen ännu icke påverkade fyndplatserna i Gullmarsfjorden och i vattenområdena utanför fjordens mynning kommer att öka dels på grund av bortfall av vissa fyndplatser, dels på grund av ökat antal marinzoologiska kurser vid de på Gullmarsfjorden replierande stationerna. Med hänsyn till nämnda förhållanden anser utredningsmannen, att en ny fältstation för marinzoologi med ett från Gullmarsfjordens vattensystem väl skilt undersökningsområde bör upprättas.

Utredningsmannen ansluter sig till byggnadsstyrelsens förslag, redovisat i

förutnämnda fältstationsutredning, att den vid Gullmaren belägna Klubbans biologiska station bygges ut för en större utbildningskapacitet. Han förordar därjämte, att en ny marinzoologisk fältstation upprättas på Tjärnö inom Kosterområdet i norra Bohuslän. En sådan fördelning av undervisningsresurserna skulle enligt utredningsmannen utesluta den risk för felinvestering, som ett alltför intensivt utnyttjande av Gullmaren för marinzoologiskt kursbruk skulle innebära. En vid Sannäs fjorden söder om Tjärnöområdet projekterad anläggning för behandling av utbränt reaktorbränsle synes, enligt utredningsmannens mening, med hänsyn till avståndet till Tjärnö och i övrigt nu kända förhållanden icke kunna påverka denna stations undersökningsplatser i någon nämnvärd utsträckning.

I direktiven till utredningsmannen erinrades om att utredning pågick om fiskeristyrelsens havsfiskelaboratorium i Lysekil. Utredningsmannen borde därför hålla nära kontakt med denna utredning, eftersom de lokaler, som detta laboratorium disponerade, framdeles kunde tänkas bli disponibla för andra ändamål. Utredningsmannen framhåller, att frågan om ianspråktagande av Lysekilslaboratoriet för närvarande icke är mogen för lösning, eftersom vederbörande utredning ännu icke framlagt något förslag. Utredningsmannen redovisar emellertid en beräkning av den kapacitet som Lysekilslaboratoriet skulle representera. Beräkningen har baserats på antagandet om fyra kurser med 20 deltagare per kurs. Detta ger tillsammans med Klubbans station $(50 + 20) \times 4 = 280$ kursplatser per år. Behovet av kursplatser för universiteten bortsett från Lunds universitet är enligt den tidigare redovisade sammanställningen följande.

1963/64	1964/65	1965/66—1968/69	1969/70
138	160	300	334

Klubbans station och Lysekilslaboratoriet skulle enligt utredningsmannen kunna tillgodose kursplatsbehovet under de närmaste åren. Då emellertid en utredning pågår beträffande Lysekilslaboratoriet har utredningsmannen, såsom tidigare nämnts, icke tagit ställning till frågan om utnyttjande av detta laboratorium för universitetens fältstationskurser.

Klubbans station anses vara en typisk kursstation medan Kristinebergs station anses vara en utpräglad forskningsstation, där kursundervisning på tvåbetygsnivån spelar en endast supplementär roll. Utredningsmannen avstyrker, att Kristinebergs zoologiska station byggs ut för kursundervisning. Han anser, att stationen bör bibehållas vid nuvarande målsättning såsom en i första hand för högre zoologisk forskning avsedd institution.

En preliminär kostnadsjämförelse mellan alternativet Kristineberg och alternativet Tjärnö utvisar enligt utredningsmannen, att det förra alternativet icke behöver innefatta kostnader för markförvärv, vilket däremot blir nödvändigt för genomförande av Tjärnö-alternativet. På Tjärnö finns emellertid ett flertal byggnader, vilka kan förvärfvas för måttliga kostnader och tagas i anspråk för

bl. a. förläggningssändamål. Kristinebergsalternativet förutsätter, att nya byggnader uppföres för kursundervisning. Utredningsmannen håller före, att någon egentlig kostnadsbesparing icke kan vinnas genom utbyggnad av Kristinebergsstationen i stället för upprättande av en ny station på Tjärnö.

Såvitt utredningsmannen har kunnat finna skulle den ekonomiska konsekvensen av bifall till förslaget om överflyttning av Stockholms universitets marinbiologiska kurser från Kristinebergs station till en ny station på Tjärnö bli, att de under nämnda universitets materielanslag beräknade medlen — 15 000 kr. — för de marinbiologiska kurserna vid Kristinebergs station kan bortfalla fr. o. m. det budgetår, varunder ifrågakvarande kurser överflyttas från Kristineberg till Tjärnö.

Beträffande anordnande av fältstationsplatser för Lunds universitet anför utredningsmannen bl. a. följande.

Möjligheterna för Lunds universitet att även efter en ökning av studerandantalet kunna förlägga undervisningen till Helsingörlaboratoriet är beroende bl. a. av om en där planerad utbyggnad kommer till stånd. För att närmare klarlägga förutsättningarna för ett fortsatt samarbete på det marinzoologiska området har efter överläggningar mellan representanter för Köpenhamns och Lunds universitet ett förslag till avtal utarbetats, vilket reglerar åtagandena på ömse sidor. Avtalsförslaget, vilket för att bli gällande givetvis förutsätter ett godkännande av respektive länders myndigheter, innebär i huvudsak, att för den obligatoriska tvåbetygskursen vid Lunds universitet tillhandahålles vid Helsingörlaboratoriet undervisningslokaler, viss del av undervisningen och fri förläggning samt förplägnad till självkostnadspris. Lunds universitet tillhandahåller sitt undersökningsfartyg för de båda universitetens undervisningsbehov. Även beträffande den högre undervisningen och forskningen förutsattes ett omfattande samarbete.

Kostnaden för utbyggnaden av laboratoriet till den erforderliga kapaciteten, som beräknas uppgå till omkring 1 500 000 danska kr., skulle helt bestridas från dansk sida, medan det förutsattes att viss utrustning till en sammanlagd kostnad av omkring 250 000 danska kr. (omkring 190 000 svenska kr.) skulle bestridas från svensk sida.

Utredningsmannen har för sin del tillstyrkt det återopade avtalsförslaget, som har följande lydelse.

A. Allmänna synpunkter

1. Det samarbete, som på det marinzoologiska området bedrivs mellan de båda universiteterna, är ett led i strävan att utvidga och fördjupa de internordiska kontakterna beträffande universitetsundervisningen och forskningen. Det ligger sålunda helt i linje med den nordiska kulturkommissionens rekommendationer.
2. För båda universiteterna har detta praktiska samarbete, som pågått alltsedan färdigställandet av Marinbiologisk Laboratorium i Helsingör år 1958, redan givit värdefulla resultat och mycket goda löften för framtiden. Det är ett gemensamt intresse att det fortsättes och fördjupas.
3. Detta avtal, vilket innebär en precisering och utvidgning av tidigare mera provisoriska överenskommelser, är en konsekvens av den utvidgning av den

zoologiska undervisningen som förutses och förbereds vid båda universiteten. Denna måste medföra en betydande utökning av Helsingörlaboratoriets lokaler och utrustning samt en ytterligare samordning av arbetsprogrammet. Nuvarande resurser medger ej den nödvändiga ökningen av studentantalet.

4. Utbyggnaden av Marinbiologisk Laboratorium till den kapacitet som fordras för att mottaga det ökade studentantalet kräver investeringar från såväl dansk som svensk sida. Det förutsattes att byggnadskostnaden, avseende en nybyggnad inrymmande kurslaboratorium, hörsal, förberedelserum, bibliotek, samt vissa forsknings- och akvarieutrymmen bestrides från dansk sida. Den har preliminärt beräknats till ca 1 500 000 d. kr. Å andra sidan förutsattes att viss inredning och utrustning, i första hand del av kostnaden för saltvattenledningen, tryckluftsanläggningen samt utrustningen av kurslaboratorium och förberedelserum till ett sammanlagt belopp om ca 250 000 d. kr. bestrides från svensk sida.
5. Det avtal rörande det löpande arbetet, som specificeras under B och C härneda, avser tills vidare att gälla med nuvarande årliga intagning av zoologistuderande, samt, sedan de i punkten A:4 specificerade förutsättningarna uppfyllts även efter den nu planerade ökningen av intagningen vid de båda universiteten för Lunds universitets del till ca 75 tvåbetygsstuderande per år. För Köpenhamns universitet kommer intagningen också, ehuru vid en senare tidpunkt, att uppnå ungefär samma siffra.

B. Lägre undervisning (avseende ämbetsexamen eller motsvarande)

1. Köpenhamns Universitet tillhandahåller för de lundensiska tvåbetygskurserna i marinzoologi vid Marinbiologisk Laboratorium i Helsingör
 - a. undervisningslokaler
 - b. viss del av undervisningen enligt överenskommelse från kurs till kurs
 - c. fri förläggning samt utspisning till självkostnadspris för svenska lärare och studenter.
2. Lunds universitet tillhandahåller fartyg för den vid Marinbiologisk Laboratorium bedrivna undervisningen i marinzoologi för båda universitetens behov.

C. Högre undervisning och forskning

1. Arbetsplatser och — utanför kurstid — kostnadsfri förläggning tillhandahålles svenska forskare vid Marinbiologisk Laboratorium. Efter laboratoriets utbyggnad kan kostnadsfri förläggning för svenska forskare normalt påräknas även under kurstid.
2. Högre undervisning i zoologi vid Lunds universitet av direkt eller indirekt intresse för marinzoologer står öppen för danska studerande i lika mån som för universitetets egna studerande. Utbyte av lärare och handledare för all högre marinzoologisk undervisning eftersträvas även för de tider då fältkurser ej pågår.
3. Ömsesidigt utnyttjande av insamlingsapparat och specialinstrument av intresse för den marinzoologiska forskningen underlättas.
4. Utnyttjandet av de båda universitetens undersökningsfartyg för olika forskningsuppgifter samordnas där så finnes lämpligt.

Utredningsmannen framhåller, att man från dansk sida uttryckligen förklarat att det i avtalsförslaget angivna antalet av 75 tvåbetygsstuderande i zoologi vid

Lunds universitet kan höjas till det av de svenska myndigheterna önskade antalet 100, så snart detta påkallas från svensk sida. Någon höjning av den på svenska staten fallande kostnaden för laboratorieutrustning vid Helsingörlaboratoriet på grund av denna ökning av studerandeantalet beräknas icke bli erforderlig enligt vad utredningsmannen inhämtat.

I samband med utformningen av det avtalsmässiga samarbetet mellan danska och svenska universitetsmyndigheter beträffande utnyttjandet av Helsingörlaboratoriet bör enligt utredningsmannen uppmärksammas behovet av garantier för framtiden för det svenska utnyttjandet av laboratoriet för kursändamål i så måtto, att danska regeringen förklarar hinder icke möta mot att för kursundervisning den danska delen av kontinentalsockeln får användas, liksom att, reciprokt, svenska regeringen utfärdar motsvarande förklaring till förmån för de danska intressena, såvitt gäller den svenska delen av kontinentalsockeln. Det bör nämligen observeras, att 1958 års konvention om kontinentalsockeln i framtiden kan komma att bli tillämplig.

5. Byggnadsarbeten m. m.

Utredningsmannen har, som förut nämnts, beträffande *Klubbans station* räknat med dels ett studerandeantal av (2×25) 50 per kurs för två betyg, dels med fyra kurser per säsong (år). Detta innebär en årlig kapacitet på (4×50) 200 kursplatser. För att denna kapacitet skall kunna uppnås erfordras följande byggnadsåtgärder.

1. Nybyggnad av kurslaboratorium för 50 studerande;
2. Nybyggnad av förläggingsbyggnad med 28 platser. Tillsammans med befintlig förläggingslokal beredes härigenom förläggingsutrymmen för 50 kursdeltagare;
3. Vissa mindre omändringsarbeten på den befintliga laboratoriebyggnaden, så att densamma bl. a. ger plats för bilokaler såsom mörkrum, redskapsmagasin och förråd m. m.;
4. Vissa mindre förbättringsarbeten på befintlig förläggingsbyggnad;
5. Utökning av hamnens kapacitet bl. a. genom förlängning av piren.

Utredningsmannen förordar vidare att mässlokal skall finnas vid stationen, så att nuvarande arrangemang med självhushåll för studenter i förening med anlitande av matserveringar på orten kan upphöra. Härför talar enligt utredningsmannen såväl studentsociala som hygieniska skäl. Utredningsmannen erinrar också om att den nya stationen på Tjärnö föreslås få måltidsservering i mässlokal, varför anledning i och för sig saknas att icke ge Klubbans station samma standard. Då emellertid för utredningsmannen framhållits, att studenterna själva inte önskar måltidsservice utan föredrar att anlita matserveringar i det närbelägna Fiskebäckskil, anser utredningsmannen att slutlig ställning icke nu bör tagas till frågan om anordnande av mäss vid Klubbans station.

De av utredningsmannen förordade nyanläggnings- och ombyggnadsarbetena är visserligen något mera omfattande än de som programmerats i byggnadsstyrelsens fältstationsutredning, men utredningsmannen anser det likväl vara realistiskt att räkna med de kostnader, som upptagits i denna eller omkring 500 000 kr.

I samband med behandlingen av Klubbstationens byggnadsfrågor anmäler utredningsmannen, att en i förhållande till stationen välbelägen tomt torde vara till salu. Enligt utredningsmannen vore det förmånligt för statsverket att förvärva denna med hänsyn till en framtida utbyggnad av stationen.

Den av utredningsmannen föreslagna nya stationen på Tjärnö föreslås få samma kapacitet som Klubbans station, dvs. 200 kursplatser. På platsen finns en byggnad, som använts för pensionat, vilken enligt förslaget skulle förvärfvas av staten. Pensionatsbyggnaden erbjuder i befintligt skick utrymmen för förläggning och förplägnad i den utsträckning, som erfordras för Göteborgs och Stockholms universitets behov. För förvärv av fastigheten — inklusive vissa inventarier som kan utnyttjas för den avsedda verksamheten — samt för vissa förberedande åtgärder har 300 000 kr. beräknats erforderliga.

Byggnadsstyrelsens i fältstationsutredningen redovisade program för nyanläggningar och ombyggnadsarbeten vid Tjärnöstationen omfattar följande.

1. Nybyggnad för kurslaboratorium för 50 studerande;
2. Vissa yttre anläggningsarbeten innefattande bl. a. va-arbeten och anordnande av djupvattenintag (saltvatten);
3. Anläggande av ny hamnpir;
4. Vissa mindre ombyggnadsåtgärder i befintliga byggnader.

Kostnaderna för dessa arbeten har byggnadsstyrelsen uppskattat till omkring 550 000 kr.

Utredningsmannen har granskat förevarande byggnadsprogram och funnit, att detsamma i allt väsentligt kan godtagas. På grund av att en byggnad, som hade varit lämplig som förläggningsbyggnad, numera försålts måste på någon närbelägen tomt en ersättningsbyggnad uppföras. Utredningsmannen anser, att det är tillräckligt med en barackbyggnad. Kostnaden härför beräknar styrelsen till 50 000 kr. Den av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaden för fastighetsförvärv och vissa byggnadsåtgärder bör därför höjas från 550 000 kr. till 600 000 kr. Totalt beräknas medelsbehovet för fastighetsförvärv och byggnadsåtgärder för Tjärnöstationen sålunda till $(300\ 000 + 600\ 000 =) 900\ 000$ kr.

För *marinbiologiska laboratoriet i Helsingör* förutsattes enligt avtalsförslaget icke några bidrag från svensk sida till byggnadsåtgärder. För *laboratoriet i Lysekil* har utredningsmannen, såsom tidigare nämnts, icke framlagt något förslag.

Sammanfattningsvis innebär utredningsmannens förslag följande kostnader för fastighetsförvärv och byggnadsåtgärder.

	Kronor
Tjärnö zoologiska station	900 000
Klubbans biologiska station	500 000
	Summa 1 400 000

Utredningsmannen har undersökt, om barackbyggnader kan komma i fråga vid fältstationernas utbyggnad. Från vattenfallsstyrelsen har inhämtats uppgifter om barackbyggnader, som friställes inom vattenfallsverket. Dessa undersökningar har givit till resultat, att baracker med utrymme för 30 man kan erhållas för ca 75 000 kr. och baracker för 26—30 man för ca 55 000 kr. Såvitt utredningsmannen kunnat finna av ritningar kan dylika baracker efter vissa inredningsändringar användas som förläggingsutrymmen. Enligt utredningsmannen bör det ankomma på byggnadsstyrelsen att i samband med remissbehandlingen av betänkandet eller vid senare tidpunkt företaga närmare utredning och framlägga förslag.

Eftersom vattenfallsverkets övertaliga baracker inte ansetts lämpliga att aptera till laboratoriebyggnader — varav behov enligt den förut lämnade redogörelsen föreligger vid såväl stationerna vid Klubban som på Tjärnö — har utredningsmannen vänt sig till fångvårdsstyrelsen med förfrågan huruvida styrelsen kan tillverka barackbyggnader för fältstationer. Styrelsen har förklarat sig kunna offerera såväl förläggings- som laboratoriebaracker. Utredningsmannen har därför anmodat fångvårdsstyrelsen att lämna förslag till byggnadsstyrelsen rörande såväl laboratoriebyggnader som förläggingsbyggnader för de aktuella fältstationerna.

6. Inredning och utrustning m. m.

Inredning och utrustning

I fältstationsutredningen har byggnadsstyrelsen beträffande *Klubbans station* preliminärt uppskattat kostnaderna för erforderlig inredning och utrustning av kurslaboratorium och förläggingsutrymmen till 120 000 kr. Mot denna beräkning har utredningsmannen icke något att invända men erinrar om att i kostnaderna ej inkluderas mäss- och kökslokaler.

Beträffande den föreslagna *stationen på Tjärnö* erfordras enligt byggnadsstyrelsens fältstationsutredning för inredning och utrustning av kurslaboratorium och förläggings- och mässutrymmen 150 000 kr. Då ersättningsbyggnad måste skaffas för en numera försåld byggnad anser utredningsmannen att anslaget till inredning och utrustning bör uppräknas till 175 000 kr.

Det förut redovisade förslaget till avtal mellan Köpenhamns och Lunds universitet rörande utnyttjandet av *laboratoriet i Helsingör* innebär, att svenska staten skall svara för viss inredning och utrustning av laboratoriet till en kostnad av 250 000 danska kr., motsvarande 190 000 svenska kr.

Undersökningsbåtar

Klubbans station disponerar för närvarande en äldre men väl underhållen undersökningsbåt »Akka». Stationen måste emellertid enligt utredningsmannen förses med en större undersökningsbåt. Den befintliga båten föreslås bli utnyttjad huvudsakligen av trebetygsstuderande, licentiander och doktorander. Utredningsmannen motsätter sig icke att — åtminstone tills vidare — såsom större undersökningsbåt vid Klubbans station tages i anspråk den statens naturvetenskapliga forskningsråd nu tillhöriga f. d. minsveparen »Sagitta», dock under förutsättning att sjöfartsverket godkänner båten såsom sjövärdig. Forskningsrådet uppges ha erbjudit sig att överlåta båten till Uppsala universitet mot att universitetet svarar för båtens drift, underhåll och bemanning.

För stationen på Tjärnö föreslår utredningsmannen — liksom byggnadsstyrelsen i fältstationsutredningen — 100 000 kr. för inköp av dels ett undersökningsfartyg inklusive erforderlig utrustning dels vissa mindre båtar, som erfordras vid stationen. För anskaffande av en mindre undersökningsbåt på ca 25—30 fot föreslår utredningsmannen därutöver att 15 000 kr. anvisas.

Lunds universitet har, enligt vad utredningsmannen uppger, nyligen inköpt en begagnad träträlare, som är avsedd att användas som undersökningsfartyg. Fartyget uppges vara i behov av bl. a. motorbyte och förbättrad vinschutrustning och föreslås bli försedd med »Decca»-navigator och färdskrivare. För dessa ändamål beräknar utredningsmannen ett belopp av 65 000 kr.

Utredningsmannens förslag rörande inredning och utrustning samt undersökningsbåtar kan sammanfattas på följande sätt.

	Inredning och utrustning, kr.	Undersök- ningsbåtar, kr.
Klubbans biologiska station	120 000	—
Tjärnö zoologiska station	175 000	115 000
Laboratoriet i Helsingör (universitetet i Lund)	190 000	65 000
Summa	485 000	180 000

Dessa anslagsbehov är av engångsnatur. Utredningsmannen finner emellertid, att de fältstationer, som förutses bli tilldelade undersökningsbåtar, även måste erhålla årliga drift- och utrustningsanslag för båtverksamheten. Häri innefattas icke kostnader för bemanning.

De årliga drift- och utrustningskostnaderna för båtverksamheten har utredningsmannen beräknat på grundval av motsvarande kostnader för fiskeristyrelsens undersöknings-, fångst- och arbetsbåtar. Utredningsmannen föreslår för vardera Klubbans och Tjärnö stationer — vid en verksamhetsperiod om sex månader om året — 30 000 kr. per år och undersökningsbåt och 5 000 kr. per år för de mindre fångst- och arbetsbåtarna, sålunda sammanlagt 35 000 kr. per år för varje station. Den befintliga undersökningsbåten för Lunds universitet avses enligt det föreliggande avtalsförslaget betjäna även de danska studerandena vid

laboratoriet i Helsingör, vilket skulle utgöra motprestation till de danska utfästelserna inom samarbetsavtalets ram. Denna båt måste hållas igång under hela året. De årliga driftkostnaderna beräknas till 45 000 kr., vartill kommer ca 8 800 kr. utgörande hyra för en s. k. Decca-installation. Sammanlagt uppgår sålunda dessa kostnader till ca 54 000 kr. per år.

De årliga drift- och utrustningskostnaderna för båtverksamheten framgår av följande sammanställning.

	Kronor
Klubbans biologiska station	35 000
Tjärnö zoologiska station	35 000
Laboratoriet i Helsingör (Lunds universitet)	54 000
	Summa 124 000

7. Personal

Den nuvarande personalen vid *Klubbans station* framgår av följande sammanställning. Personalen är för närvarande icke lönegradsplacerad.

	Kronor
1 vaktmästare-båtförare (helår)	13 200
1 draggmästare (4—5 månader)	4 800
	Summa 18 000

Utredningsmannen framlägger följande förslag rörande personalbehovet vid *Klubbans station*:

	Kronor
1 vaktmästare-båtförare utbytes mot institutionstekniker i Ae 9	13 512
Ersättning för skeppargöromål till denne	1 200
2 draggmästare (6 månader) i Ag 7	12 204
2 städerskor (6 månader)	4 800
1 befälhavare på »Sagitta» (6 månader)	7 800
1 skepparbiträde (6 månader)	7 200
Övrig personal	10 000
	Summa 56 716

Förslaget innebär, förutom lönegradsplacering av tre befattningshavare, en ökning av lönekostnaderna med 38 716 kr.

Personalbehovet för Tjärnö zoologiska station, vilken enligt utredningsmannens förslag skall få samma kapacitet som *Klubbans station* men förses med mera utbyggda serviceanordningar för studenterna, beräknas av utredningsmannen enligt följande sammanställning.

	Kronor
1 husmoder (6 månader) i Ag 12	7 932
3 ekonomibiträden (6 månader) i Ag 5	16 524
2 städerskor (6 månader)	4 800
1 institutionstekniker (helår) i Ae 9	13 512
Ersättning för skeppargöromål till denne	1 200
2 draggmästare (6 månader) Ag 7	12 204
Övrig personal	10 000
Summa	66 172

Lunds universitets undersökningsbåt »Bertil Hanström» avses, såsom tidigare nämnts, hållas i gång året om. Med hänsyn till att ingen befattningshavare på båten avses tjänstgöra under någon del av året vid någon institution anser utredningsmannen, att båtpersonalen bör anställas enligt kollektivavtal. Utredningsmannen föreslår för båtens bemanning en befälhavare och två biträden. De sammanlagda avlöningskostnaderna för denna personal beräknar utredningsmannen till 50 000 kr.

Utredningsmannens förslag rörande anslag till personal vid de olika stationerna kan sammanfattas enligt följande.

	Kronor
Klubbans biologiska station	41 716
Undersökningsbåten »Sagitta» (Klubbans station)	15 000
Tjärnö zoologiska station	66 172
Lunds universitet (laboratoriet i Helsingör)	50 000
Summa	172 888

8. Fördelningen av kursplatser

Utredningsmannen föreslår, att det bör ankomma på universitetskanslers-ämbetet att fördela tillgängliga kursplatser vid stationerna vid Klubban och på Tjärnö. Ämbetet föreslås årligen senast den 1 april — på grundval av inkomna uppgifter från de zoologiska institutionerna — skola fördela de för varje säsong tillgängliga kursplatserna. Enligt utredningsmannen bör ämbetet vid fördelningen av platserna taga hänsyn till att Klubbans station är en donation till Uppsala universitet. Med hänsyn härtill bör kursplatserna vid denna station i första hand reserveras för de zoologistuderande vid detta universitet. Den föreslagna upprustningen av Klubbans station bör enligt utredningsmannen förknippas med det villkoret, att — därest kursplatserna inte tagas helt i anspråk av Uppsala universitet — andra lärosäten bör beredas kursplatser vid denna station. Umeå universitets behov av kursplatser i marin zoologi synes i detta fall enligt utredningsmannen närmast böra komma i fråga. Den föreslagna nya stationen på Tjärnö bör enligt utredningsmannen i första hand betjäna universitetet i Göteborg och Stockholm.

I följande sammanställning redovisas av utredningsmannen gjord beräkning av dels antalet tvåbetygsplatser i zoologi vid lärosätena, dels antalet kursplatser vid fältstationerna i marin zoologi.

Läsår

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	Plan 63
Lärosäteskapacitet (utom Lund)	138	160	300	300	300	300	334	500
Fältstationskapacitet (Klubban o. Tjärnö)	254	400	400	400	400	400	400	500
Över- (+) eller under- (-) kapacitet	+ 116	+ 240	+ 100	+ 100	+ 100	+ 100	+ 66	(± 0)
Kapacitet vid Lunds universitet	48	48	72	72	72	72	72	100
Kapacitet vid labora- toriet i Helsingör ..	50	50	75	75	75	75	75	100

Den överkapacitet, som enligt sammanställningen skulle finnas på fältstationerna, måste enligt utredningsmannen bedömas med viss försiktighet. Vissa kursplatser bör nämligen beräknas för trebetygsstuderande, licentiander och doktorander. Antalet trebetygsstuderande kan beräknas till ca 15 % av antalet tvåbetygsstuderande i zoologi. Vidare anses visst antal kursplatser på fältstationerna bära reserveras för deltagare i sådana kurser, som ges för komplettering från ett till två betyg. Vid vissa lärosäten förekommer det också, att vissa fältstationsmoment ingår redan i studierna för ett betyg. Det synes utredningsmannen inte heller uteslutet, att fältstationsundervisning kan komma att erfordras för allmänbiologisk lärarutbildning på andra orter än universitetsorterna. Främsta anledningen till att de framlagda beräkningarna på överkapaciteten vid fältstationerna måste bedömas med försiktighet ligger enligt utredningsmannen i osäkerheten beträffande omfattningen av och takten i utbyggnaden av undervisningsutrymmena vid lärosätena.

C. Yttranden

Remissinstanserna tillstyrker i allt väsentligt utredningsmannens förslag till lösning av fältstationsfrågan för den marinbiologiska undervisningen. Sålunda tillstyrker *universitetskanslersämbetet* i likhet med *de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna* huvudpunkterna i förslaget. Förslaget att upprätta en ny fältstation på Tjärnö för att uppnå tillräcklig utbildningskapacitet i marin biologi förordas av såväl universitetsmyndigheterna som övriga remissinstanser. *Statskontoret* anför i sitt yttrande bl. a., att behovet av kursplatser i första hand bör tillgodoses genom att en fast station skapas på Tjärnö. Risken för föroreningar i Gullmarsfjordens inre delar anses i flertalet yttranden tala för Tjärnöalternativet. *Vetenskapsakademien* tillstyrker förslaget om en ny station på Tjärnö med följande motivering:

En utbyggnad för kursändamål av stationerna vid såväl Klubbans som Kristineberg — i den omfattning som vid frånvaro av Tjärnöalternativet skulle behövas — skulle innebära ett oförsvarligt förslitande av bottarna i Gullmarsfjorden och angränsande skärgård.

Likartade synpunkter framföres av *matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala* och av *fiskeristyrelsen*.

Universitetskanslersämbetet säger sig ha hyst viss tvekan inför den föreslagna utbyggnaden av Klubbans biologiska station med hänsyn till risken för förorening av Gullmarsfjorden. Ämbetet tillstyrker emellertid utbyggnaden men uttalar bl. a. att det torde kunna anstå med utbyggnaden till året efter det Tjärnöstationen upprättats. Härför talar också enligt ämbetet den omständigheten, att båtfrågan för Klubbans station synes behöva ytterligare övervägas.

Beträffande havsfiskelaboratoriet i Lysekil uttalar *utredningen rörande organisationen av fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet, m. m.*, att den avser att föreslå att verksamheten vid laboratoriet flyttas till göteborgsregionen. Utredningen framhåller, att om nya lokaler kan förhyras inom denna region utflyttning från Lysekilslaboratoriet kan ske tidigast under senare delen av 1965. Om lokaler måste nybyggas kan laboratoriet bli ledigt tidigast 1967. Utredningen anser, att havsfiskelaboratoriet efter en utflyttning till göteborgsregionen i begränsad omfattning är i behov av fältstationsutrymmen inom gullmarsområdet, en uppfattning som även understrukits av *fiskeristyrelsen*.

Förslaget till samarbetsavtal mellan universiteten i Köpenhamn och Lund rörande det marinbiologiska laboratoriet i Helsingör tillstyrkes av bl. a. *den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund*.

Vetenskapsakademien anser det vara mycket angeläget, att Kristinebergs zoologiska station reserveras för forskning och utbildning på forskarnivå, en uppfattning som framföres även av *matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Stockholm*.

Det i utredningsförslaget förordade antalet utbildningsplatser har berörts av *statskontoret*, som anser, att större utbyggnadsplaner vid Klubbans station tills vidare bör anstå. Ämbetsverket anför härom bl. a. följande.

Av utredningsmaterialet framgår emellertid, att behovet av fältstationsplatser för de ovannämnda universiteten fram till år 1969 stannar vid 300 för att år 1970 öka till 334 och därefter måhända stiga till den i direktiven förutsatta slutsiffran 500. Principiellt anser statskontoret därför, att behovet av kursplatser i första hand bör tillgodoses genom att en fast station skapas på Tjärnö. Däremot ställer sig ämbetsverket tveksamt till tanken att redan nu utbygga Klubbans station till en årskapacitet av 200 platser. Som tidigare nämnts finnes en reserv i det förhållandet att kursperioderna, om så visar sig nödvändigt, kan förlängas och härtill kommer, att det i nuvarande läge icke är klart, om det platsantal som framdeles kan ställas till förfogande vid havsfiskelaboratoriet blir begränsat till 4×20 . Denna fråga torde sammanhånga med vilken framtida användning havsfiskelaboratoriets byggnad kommer att få. Med den kursintensitet som föreslagits av utredningsmannen är undervisningskapaciteten vid Klubbans fältstation re-

dan uppe vid drygt 100 platser per år. Tillsammans med den blivande Tjärnöstationen täcker sålunda dessa bägge fältstationer behovet fram till 1970.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala framhåller, att det f. n. torde vara omöjligt att beräkna kursbehovet i marinzoologi med hänsyn bl. a. till pågående utredning om lärarutbildningen.

Förslaget om undervisningsgruppernas storlek har i allmänhet godtagits av remissinstanserna liksom förslaget om antalet kursomgångar per säsong. Till förslagen i dessa hänseenden ansluter sig bl. a. *statskontoret*, som emellertid understryker följande.

Viss förlängning av kursperioden bör i och för sig kunna vara möjlig, om det skulle visa sig erforderligt. En dylik förlängning torde medföra vissa pedagogiska komplikationer, vilka i så fall finge avvägas mot de investeringsbegränsningar, som härigenom kunde vinnas vid fältstationerna. Ämbetsverket har velat peka på denna elasticitet i fråga om fältstationernas utnyttjande, då den otvivelaktigt representerar en viss reserv som bör hållas i minnet vid bedömningen av den aktuella nybyggnadsplaneringen.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala påpekar, att en anpassning till den föreslagna gruppstorleken icke är möjlig för universitetets del, då såväl zoofysiologiska som växtfysiologiska institutionerna endast kan mottaga (2×20) 40 laboranter.

Beträffande förslaget om fördelning av kursplatserna vid fältstationerna framhåller *universitetskanslersämbetet* följande.

Fördelningen bör i första hand ske efter överenskommelse mellan vederbörande vid universiteten. Först om på detta sätt en tillfredsställande och rättvis fördelning ej kan åstadkommas bör det ankomma på kanslersämbetet att vidtaga reglerande åtgärder.

1962 års *umeåkommitté* förutsätter, att umeåstudenterna beredes samma förutsättningar för deltagande i marinzoologiska fältstationskurser som de studerande vid landets övriga universitet. Det synes enligt kommitténs uppfattning för universitetets i Umeå del sakna betydelse, om kurserna förlägges till Klubban eller Tjärnö.

Beträffande byggnadsarbeten m. m. inhämtas av *statskontorets* yttrande bl. a. följande.

Klubbans biologiska station. Inom stationsområdet finnes f. n. byggnader omfattande laboratorielokaler för bl. a. 27 tvåbetygsstuderande och förläggningsplats i särskild byggnad för ca 17 studenter. Lokalerna är behäftade med vissa brister. En ny förläggningsbarack för ca 10 studenter torde vara påkallad. Gott om utrymme för en sådan finnes på den tomt, där nuvarande förläggningsbyggnad är belägen. Förvärv av ytterligare markområde i anslutning till förläggningstomten avstyrkes därför. Den befintliga förläggningsbyggnaden är emellertid i behov av förbättringsåtgärder, varför medel bör beräknas för detta ändamål. Den planerade nya förläggningslokalen bör givetvis placeras så på tomten att den kan tillbyggas, om så framdeles skulle bli erforderligt. Genom tillkomsten av nya och bättre förläggningsutrymmen räknar *statskontoret* med att den nu-

varande laboratoriebyggnaden skall kunna helt frigöras för undervisningsändamål, inkl. viss trebetygsundervisning. Även laboratoriebyggnaden påkallar vissa förbättringsarbeten, för vilka medel bör beräknas. Sammanlagt torde kostnaderna för ny förläggningsbarack jämte omändrings- och förbättringsarbeten på befintliga byggnader icke överskrida 200 000 kr.

Tjärnö zoologiska station. Statskontoret tillstyrker förvärv av det s. k. Tjärnö-pensionatet, vilket f. n. förhyrs av Göteborgs universitet och begagnas såsom fältstation för universitetet. Å området finnes byggnader med utrymmen, lämpliga som mässlokaler, och med förläggningsplats för sammanlagt ca 40 personer i en- och tvåbäddsrum. Till området hörde ursprungligen ytterligare en fastighet, som emellertid blivit föremål för mellanförsäljning. Köpeskillingen för det återstående området och därtill hörande byggnader inkl. inventarier uppgår enligt vad som under hand inhämtas till 200 000 kr. På området finnes möjlighet att uppföra icke blott den planerade laboratoriebyggnaden utan även ytterligare en förläggningsbyggnad. Någon utökning av tomtområdet är sålunda icke i och för sig påkallad. Det synes emellertid ur arronderingssynpunkt vara lämpligt att en intill området gränsande strandremsa förvärvas. Den sammanlagda kostnaden för inköp av de nu berörda områdena och de förberedande åtgärder, som kräves för iordningställandet av de därå befintliga byggnaderna, kommer att betydligt underskrida det av utredningen beräknade beloppet 300 000 kr. Ställning till förvärvet av de nu berörda områdena på Tjärnö synes böra tagas snarast möjligt, då det här är fråga om mark och byggnader, som torde vara mycket lämpade för fritidsändamål. I enlighet med utredningens förslag räknar statskontoret med att på området kan uppföras en laboratoriebyggnad enligt av fångvårdsstyrelsen uppgjorda ritningar. Då den till pensionatet hörande villan kan förmodas bli lämplig som bostad för lärarpersonal, torde på området böra uppföras en förläggningsbarack för högst 10 studenter. De sammanlagda kostnaderna för förvärv av pensionatet jämte visst strandområde, för uppförande av laboratoriebyggnad och förläggningsbarack samt för vissa yttre anläggningsarbeten ävensom vissa mindre ombyggnadsåtgärder i befintliga byggnader beräknar statskontoret till högst 600 000 kr. I nämnda belopp ingår icke kostnad för anläggande av hamnpir.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att en utvidgning av markområdet för Klubbans station skulle medge en fördelaktigare lösning av byggnadsfrågorna. Innan fastighet förvärvas för Tjärnöstationen bör det klarläggas, om för utbyggnaden tillräckliga markområden kan förvärvas, då mellanförsäljning av en lämplig fastighet har skett.

Enligt styrelsen är ett ställningstagande till betänkanets förslag om uppförande av baracker inte möjligt utan att ett närmare studium av bl. a. de föreslagna nya lokalprogrammen. Styrelsen anser, att de av utredningsmannen godtagna kostnadsberäkningarna sannolikt är för låga.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala tillstyrker förvärv av fastigheter för utbyggnad av Klubbans station. Fakulteten finner det också nödvändigt att stationen får tillgång till mässlokal. *Fångvårdsstyrelsen* framhåller, att dess fabriker har kapacitet att leverera monteringsfärdiga byggnader för fältstationerna.

Statskontoret berör även frågan om utbyggnad av hamnarna vid stationerna och framhåller därvid bl. a. följande.

Statskontoret har vid besök på respektive Tjärnö och Klubbans stationer kommit till den uppfattningen, att därstädes föreslagna utbyggnadsarbeten för ökning av hamnarnas kapacitet skulle ställa sig oproportionellt kostsamma — särskilt vid Tjärnöstationen — och därtill icke vara absolut nödvändiga. På Tjärnö finnes sålunda möjlighet att hyra fisketrålare jämte besättning i erforderlig omfattning. Om det på längre sikt kan anses vara önskvärt att fältstationen disponerar egen båt, torde det böra närmare undersökas om icke förläggningsfrågan för båten kan lösas på billigare sätt än genom anläggande av en kostnadskrävande stenpir. I fråga om Klubbans fältstation skulle enligt statskontorets mening den rationellaste lösningen av båtfrågan ligga i en för samtliga forskningsinstitutioner vid Gullmarsfjorden gemensam båtservice.

Beträffande undersökningsbåtar ifrågasätter statskontoret, om naturvetenskapliga forskningsrådets »Sagitta» är lämplig eller behövlig för den undervisning, som det närmast är fråga om. Även *matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala* ifrågasätter »Sagittas» lämplighet. Fakulteten föreslår i stället inköp av en fiskebåt till fångstfartyg och understryker vidare behovet av upprustning av stationens gamla båt »Akka».

Statens naturvetenskapliga forskningsråd framhåller, att »Sagittas» stabilitetsegenskaper kan komma att ogynnsamt påverkas om den tar ombord ett 30-tal personer, vilket utredningsmannen räknat med. *Vetenskapsakademien* framhåller att därest »Sagitta» i fortsättningen helt skall reserveras för kursundervisningen vid Klubbans station forskningen måste få ett nytt fartyg för sitt behov.

D. Departementschefen

Inledningsvis vill jag erinra om att genom beslut av förra årets riksdag i anledning av propositionen 1963: 172 uppställts såsom riktpunkt för utbildningskapaciteten i ämnet zoologi vid universiteten ett studerandeantal av 600 på tvåbetygsnivån omkring 1970. Detta innebär jämfört med nuvarande förhållanden en tredubbling av kapaciteten. I den av byggnadsstyrelsen år 1962 framlagda utredningen om utbyggnad av fältstationerna räknades med ca 300 tvåbetygsplatser i zoologi, dvs. det antal, som förutsattes i 1960 års utbyggnadsplan. Utgångspunkten för den nu av en särskild utredningsman verkställda överarbetningen, i vad avser de marinbiologiska fältstationerna, av byggnadsstyrelsens utredning har varit att undersöka möjligheterna att anordna fältstationsplatser för 600 tvåbetygsstuderande. I byggnadsstyrelsens utredning räknades med att kursundervisning skulle pågå vid fältstationerna under ca två månader av sommaren. En grundläggande fråga vid överarbetningen var att undersöka huruvida stationerna kunde utnyttjas för kursundervisning under en större del av året än vad byggnadsstyrelsen utgått från.

I det följande avser jag att på grundval av den nu verkställda överarbetningen framlägga förslag rörande utbyggnad av de marinbiologiska fältstationsresurserna.

Utredningsmannen har ansett det möjligt att kurser vid stationerna bedrivs från slutet av maj till slutet av september. Med en tidslängd av fyra veckor per kurs, vilket utredningsmannen räknat med, skulle fyra kursomgångar kunna anordnas under denna tid. Fyra kursomgångar per säsong kan enligt utredningsmannen genomföras utan någon väsentlig ändring av studieplanerna. Utredningsmannen ställer sig icke främmande för en femte kursomgång men anser att erfarenheterna av fyra kursomgångar per säsong bör avvaktas innan ställning tages till ytterligare en kursomgång per säsong. En femte kursomgång skulle enligt utredningsmannen medföra vissa omläggningar av studieplanerna. Utredningsmannens förslag om fyra kursomgångar har icke mötts av några invändningar från remissinstanserna. Statskontoret har emellertid framhållit, att de pedagogiska komplikationer, som en förlängning av kursperioden utöver fyra kursomgångar skulle medföra, måste vägas mot de investeringsbegränsningar, som härigenom kan vinnas. För egen del anser jag i likhet med utredningsmannen, att fyra kursomgångar per säsong först bör prövas, innan ställning tages till en femte kursomgång. Den möjlighet till kapacitetsökning vid fältstationerna, som en femte kursomgång innebär, bör emellertid som statskontoret påpekat beaktas vid bedömningen av den aktuella nybyggnadsplaneringen. Jag återkommer i fortsättningen till denna fråga.

För att tillgodose det i direktiven angivna behovet av kursplatser — 600 — föreslår utredningsmannen, att Klubbans biologiska station bygges ut till en kapacitet av 50 platser per kursomgång, att en ny zoologisk station upprättas på Tjärnö med en kapacitet av 50 platser per kursomgång och att ett preliminärt träffat samarbetsavtal mellan universiteten i Köpenhamn och Lund godkännes, vilket skulle tillförsäkra Lunds universitet erforderligt antal kursplatser vid Köpenhamns universitets marinbiologiska laboratorium i Helsingör. Vid fyra kursomgångar per säsong skulle den årliga kapaciteten vid stationerna vid Klubban och på Tjärnö uppgå till $(2 \times 4 \times 50 =)$ 400 platser och vid fem kursomgångar per säsong till $(2 \times 5 \times 50 =)$ 500 kursplatser.

Vetenskapsakademiens zoologiska station vid Kristineberg, som nu utnyttjas av bl. a. kursstuderande vid Stockholms universitet, föreslås av utredningsmannen bära reserveras för studerande för högre betyg och för forskning. Beträffande fiskeristyrelsens havsfiskelaboratorium i Lysekil, vilket enligt vad som uttalats i direktiven till den pågående utredningen om organisationen av fiskeristyrelsens laborativverksamhet, m. m. eventuellt kan bli disponibelt för annan verksamhet, har utredningsmannen icke framlagt något förslag under hänvisning till att ifrågavarande utredning ännu inte avslutats.

Enligt sina direktiv hade utredningsmannen i uppgift att undersöka möjligheterna att anordna det erforderliga antalet kursplatser i första hand genom utbyggnad av stationerna vid Klubban och Kristineberg, vilka båda är belägna vid Gullmarsfjorden i mellersta Bohuslän. Utredningsmannen har — liksom den expertgrupp, som biträtt honom — bestämt avstyrkt en koncentration av fältstationsresurserna till enbart Gullmarsområdet. Skälen härtill är dels den för-

orening av Gullmarsens vattenområde, som redan föreligger och som befaras öka på grund av bl. a. industrianläggningar och fritidsbebyggelse, dels den risk för en utarmning av den marina faunan, som en kraftigt utökad fältstationsverksamhet skulle medföra. De av utredningsmannen uttalade farhågorna har understrukits av flera remissinstanser. Med hänsyn till vad utredningsmannen och flera remissinstanser framhållit anser jag, att en utbyggnad av fältstationsresurserna inom Gullmarsområdet innebär risker för en allvarlig felinvestering. Jag biträder därför utredningsmannens förslag, att en ny fältstation bör upprättas på Tjärnö inom Kosterområdet i norra Bohuslän. Denna bör, såsom utredningsmannen föreslagit, dimensioneras för 50 kursplatser.

Med hänsyn till vad som uttalats om risken för föroreningar m. m. inom Gullmarsområdet synes det enligt min mening vara tveksamt att, såsom utredningsmannen förordat, Klubbans station bygges ut till fördubblad kapacitet eller från ca 25 kursplatser till 50. Universitetskanslern ger uttryck för en viss tveksamhet inför den föreslagna utbyggnaden av Klubbans station. Statskontoret ifrågasätter behovet av en sådan utbyggnad. Ämbetsverket erinrar om den reservkapacitet en femte kursomgång per säsong innebär och om möjligheten av att Lysekilslaboratoriet framdeles kan bli disponibelt för fältstationsbruk. Jag finner, att dessa synpunkter bör beaktas, och är därför icke nu beredd att tillstyrka förslaget om en utbyggnad av Klubbans station till en fördubblad kapacitet. En viss upprustning av stationen bör emellertid såsom statskontoret föreslagit komma till stånd. Jag återkommer till denna fråga i samband med mina ställningstaganden beträffande erforderliga anslagsmedel för fältstationernas byggnader, utrustning och drift. Risken för föroreningar inom Gullmarsområdet talar också mot en utbyggnad av Kristinebergs zoologiska station, varför jag finner utredningsmannens avstyrkande av en utbyggnad av denna station riktigt.

Beträffande fiskeristyrelsens havsfiskelaboratorium i Lysekil har utredningen rörande organisationen av fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet, m. m. i sitt yttrande anfört, att utredningen avser att föreslå att verksamheten vid havsfiskelaboratoriet flyttas till Göteborgsregionen. Tidpunkten för en förflyttning är dock enligt utredningen relativt oviss beroende på att nya lokaler måste anskaffas. Om nya lokaler skulle kunna förhyras kan utflyttning beräknas ske tidigast 1965 medan, om lokaler skall nybyggas, Lysekilslaboratoriet kan beräknas bli ledigt tidigast 1967. Efter en utflyttning bör havsfiskelaboratoriet enligt utredningen ha tillgång till vissa lokalutrymmen inom Gullmarsområdet, vilket även fiskeristyrelsen betonat. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet vill jag beträffande Lysekilslaboratoriet framhålla, att laboratorielokalernas framtida användning bör avgöras först i samband med att den pågående utredningens kommande förslag prövas. Vid nybyggnadsplaneringen för fältstationerna bör emellertid möjligheten av att Lysekilslaboratoriet kan bli friställt för fältstationsverksamhet hållas i minnet.

Det av utredningsmannen tillstyrkta preliminärt träffade avtalet mellan universiteten i Köpenhamn och Lund rörande utnyttjandet av det marinbiolo-

giska laboratoriet i Helsingör utgör ett stadfästade och vidareutvecklande av ett redan etablerat samarbete. Avtalet innebär i korthet, att Helsingörlaboratoriet ställes till förfogande för undervisning av 75 tvåbetygsstuderande vid Lunds universitet mot att Lunds universitet tillhandahåller sitt undersökningsfartyg för båda universitetens behov. Vidare förutsättes ett omfattande samarbete beträffande den högre undervisningen och forskningen. De svenska studenterna tillförsäkras fri förläggning och förplägnad till självkostnadspris. Kostnaden för utbyggnaden av laboratoriet, beräknad till ca 1 500 000 danska kr., skall helt bestridas från dansk sida medan viss utrustning till en kostnad av ca 190 000 svenska kr. skall bestridas från svensk sida.

Från danska undervisningsministeriet har uttalats, att det föreliggande förslaget till samarbetsavtal i princip kan förväntas bli godkänt från ministeriets sida. Samtidigt har dock förbehåll tillsvidare gjorts beträffande de ekonomiska konsekvenserna i avvaktan på att avtalet närmare studerats — bl. a. med hänsyn till de byggnadsmässiga förutsättningarna — för att kunna föreläggas de anslagsbeviljande myndigheterna. Beträffande utbyggnaden av det marinbiologiska laboratoriet i Helsingör anföres vidare från dansk sida, att det f. n. inte kan sägas vid vilken tidpunkt byggnadsarbetena kan igångsättas med hänsyn bl. a. till införda restriktioner för statlig byggnadsverksamhet. Man räknar dock med att det kan bli möjligt att påbörja arbetena omkring 1966—67 men det framhålles, att hänsyn måste även tagas till många andra angelägna byggnadsobjekt vid universiteten vid den slutliga bedömningen. Beträffande de med avtalsförslaget sammanhängande ökade driftkostnaderna framhålles, att behandlingen av budgetförslaget för 1964—65 är avslutad, varför det kan bli aktuellt med anslagsbeviljning tidigast från 1965—66.

Jag vill uttala min tillfredsställelse över det etablerade samarbetet mellan de båda universiteten, som genom det föreliggande avtalsförslaget föreslås få en fastare form. Jag finner för min del att avtalsförslaget i princip bör godtagas från svensk sida. För att avtalet skall kunna uppfyllas kräves från såväl dansk som svensk sida ekonomiska insatser, vilka är beroende av beslut av de anslagsbeviljande myndigheterna i respektive länder. Från dansk sida föreligger ännu icke några sådana beslut och uppgivna tidpunkter i detta avseende har betecknats som osäkra. Att redan för nästa budgetår äska medel för infriande av de på Sverige fallande åtagandena i avtalet synes därför icke aktuellt. Jag vill emellertid erinra om att de på Sverige fallande kostnaderna för det redan pågående samarbetet mellan de båda universiteten bestrides av tillgängliga medel under vederbörliga riksstatsanslag. I samband med de årliga anslagsäskandena torde förslag böra framläggas för riksdagen om medelsanvisning för bestridande av på Sverige fallande kostnader enligt avtalsförslaget i den mån från dansk sida vidtagna åtgärder ger anledning därtill. Berörda myndigheter bör ha sin uppmärksamhet riktad på denna fråga. Beträffande samarbetsavtalet vill jag slutligen erinra om att utredningsmannen framhållit, att man från dansk sida uttryckligen förklarar, att det i avtalsförslaget angivna antalet av 75 tvåbetygs-

studerande i zoologi vid Lunds universitet kan höjas till 100, så snart detta påkallas från svensk sida. Någon höjning av den på svenska staten fallande kostnaden för laboratorieutrustning vid Helsingörlaboratoriet på grund av denna ökning av studerandecantalet beräknas icke bli erforderligt enligt vad utredningsmannen inhämtat.

Mina i det föregående redovisade ställningstaganden rörande utbyggnaden av fältstationskapaciteten för marin zoologi framgår av följande sammanställning, i vilken redovisas årskapaciteten av tvåbetygsplatser.

Station	Vid 4 kurs- omgångar per säsong	Vid 5 kurs- omgångar per säsong
Klubbans biologiska station	100	125
Tjärnö zoologiska station	200	250
Summa	300	375

Härtill kommer de 100 platser, som förutsatts kunna anordnas för Lunds universitet vid marinbiologiska laboratoriet i Helsingör. Om havsfiskelaboratoriet i Lysekil helt friställes för fältstationsändamål torde 20—25 platser kunna erhållas där, vilket innebär en årskapacitet på 80—100 platser vid fyra kursomgångar och 100—125 platser vid fem kursomgångar per säsong. Om man utgår från fem kursomgångar per säsong skulle — med beaktande även av marinbiologiska laboratoriet i Helsingör och havsfiskelaboratoriet i Lysekil — antalet fältstationsplatser uppgå till ca 600. Enligt den gällande riktpunkten för ökningen av utbildningskapaciteten i zoologi skulle detta platsantal erfordras först omkring 1970. Under de närmaste åren erfordras ett betydligt lägre antal fältstationsplatser, varför erfarenheterna av fyra kursomgångar per säsong hinner avvaktas innan ställning tages till en femte kursomgång. Även den kapacitet, som räknats med vid Lysekilslaboratoriet, torde icke vara erforderlig de närmaste åren.

Utredningsmannen hade enligt sina direktiv till uppgift att överväga huruvida någon form av gemensam förvaltning av fältstationerna kunde anses ändamålsenlig. Han har emellertid icke funnit skäl föreligga för en gemensam förvaltning av fältstationerna men har ansett det lämpligt, att universitetskanslersämbetet fördelar de tillgängliga fältstationsplatserna mellan universiteten. Enligt utredningsmannen bör dock kursplatserna vid Klubbans station i första hand få tagas i anspråk av Uppsala universitet och — i mån av ledig kapacitet — av Umeå universitet. Den nya stationen på Tjärnö föreslås i första hand bära betjäna universiteten i Göteborg och Stockholm. Universitetskanslern har beträffande fördelningen av kursplatser framhållit, att fördelningen i första hand bör ske efter överenskommelse mellan vederbörande vid universiteten.

Beträffande förvaltningen m. m. av fältstationerna vill jag förorda, att den nya stationen på Tjärnö av praktiska skäl redovisas under Göteborgs universitet. Beträffande såväl denna som Klubbans station, vilken hör till Uppsala

universitet, förutsätter jag emellertid, att resurserna ställes till universitetens gemensamma förfogande. Detta synes vara nödvändigt om ett maximalt utnyttjande av resurserna skall kunna uppnås. Det torde böra uppdragas åt universitetskanslersämbetet att göra fördelningen av tillgängliga kursplatser.

Jag övergår nu till att behandla de anslagsmässiga konsekvenserna av den av mig förordade utbyggnaden av fältstationskapaciteten.

Kostnaderna för erforderliga investeringar för såväl Klubbans station som Tjärnöstationen har av statskontoret beräknats bli lägre än vad utredningsmannen utgått från. Vad gäller Klubbans station sammanhänger den lägre kostnaden bl. a. med att ämbetsverket icke räknat med den utökning av utbildningskapaciteten, som utredningsmannen föreslagit. Beträffande Tjärnöstationen har statskontoret framhållit, att kostnaderna för förvärvet av pensionatet med tillhörande tomtområde och för iordningställande av på området befintliga byggnader kommer att betydligt underskrida det av utredningsmannen beräknade beloppet. Ämbetsverket avstyrker en utökning av området, bortsett från en till området gränsande strandremsa. Statskontoret har vidare i sina kostnads-kalkyler räknat med att erforderliga lokaler kan tillgodoses genom uppförande av barackbyggnader vid båda stationerna. De sammanlagda kostnaderna för byggnadsarbeten vid Klubbans station beräknar statskontoret till högst 200 000 kr. och för byggnadsarbeten och fastighetsförvärv beträffande stationen på Tjärnö till högst 600 000 kr. Jag ansluter mig till statskontorets förslag. I investeringsplanerna för Uppsala respektive Göteborgs universitet bör intagas följande objekt, nämligen »Byggnadsarbeten vid Klubbans biologiska station» och »Byggnadsarbeten m. m. för zoologisk station på Tjärnö» till preliminärt beräknade kostnader av 200 000 kr. respektive 600 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963, varvid bör räknas med nämnda belopp i medelsförbrukning för budgetåret 1964/65. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt pröva kostnaderna och besluta om byggnadsarbetenas utförande, sedan byggnadsstyrelsen redovisat erforderliga handlingar. Jag utgår från att statskontorets förslag beträffande byggnadsåtgärder m. m. i huvudsak kommer att följas. Vad gäller byggnadsarbetena vid Klubbans station kommer jag att senare vid anmälan av anslaget Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala beräkna medel härför. Beträffande byggnadsarbeten m. m. för zoologisk station på Tjärnö torde kostnaderna få bestridas av tillgängliga medel under det i årets statsverksproposition (bil. 10, s. 633 ff.) upptagna anslaget Byggnadsarbeten vid vissa universitet och högskolor.

Beträffande kostnader för inredning och utrustning torde i den inrednings- och utrustningsplan, som redovisats under anslaget Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. i årets statsverksproposition (bil. 10, s. 561 ff.), under Göteborgs universitet få upptagas en definitiv kostnadsram av 150 000 kr. avseende inredning och utrustning för stationen på Tjärnö m. m. Inom denna kostnadsram torde även vissa kostnader för inredning och utrust-

ning vid Klubbans station få bestridas. Finansieringen bör ske på så sätt att utrustningsnämnden för universitet och högskolor medgives rätt att från förutnämnda anslag bestrida uppkommande kostnader intill högst kostnadsramens belopp.

Frågan om inköp av undersökningsbåt vid Tjärnöstationen är jag inte beredd att nu taga ställning till. Särskilda medel för förhyrning av bemannad båt torde emellertid böra ställas till Tjärnöstationens förfogande för nästa budgetår, varvid medel till Kungl. Maj:ts disposition under anslaget till Extra utgifter vid universitet och högskolor torde få anlitas. Anvisande av medel för reparation av Lunds universitets undersökningsbåt »Bertil Hanström» har jag icke ansett mig böra förorda, då båten enligt vad universitetet upplyst, icke är i omedelbart behov av reparation. Driftkostnaderna — bortsett från personalkostnaderna — för såväl ifrågavarande båt som båten »Akka» vid Klubbans station torde liksom hittills få bestridas från vederbörande universitets materielanslag.

Det av utredningsmannen förordade förslaget om personalorganisationen vid fältstationerna har jag ansett mig böra biträda endast i begränsad utsträckning. Jag räknar härvid med en tjänst som institutionstekniker i lönegrad Ae 9 vid Klubbans station samt med ett belopp av 10 000 kr. för extra personalkostnader. I nämnda belopp har inräknats 2 400 kr. såsom ersättning åt institutionsteknikern för skeppargöromål. Vidare finner jag det motiverat med en tjänst som maskinist i lönegrad Ae 13 vid Lunds universitet, avsedd för universitetets undersökningsbåt. Därjämte bör 3 000 kr. beräknas för viss extra personal för nämnda undersökningsbåt. För den föreslagna nya stationen på Tjärnö har jag icke funnit behov föreligga av någon tjänst redan fr. o. m. nästa budgetår. Jag anser att i stället ett belopp av 13 000 kr. bör beräknas för vaktmästargöromål m. m. För bestridande av de av mig förordade personalkostnaderna torde vederbörliga förslagsanslag till avlöningar för universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg få anlitas, även om de beräknade anslagsbeloppen därigenom överskrides.

Jag vill slutligen erinra om, att utredningsmannen förordat, att den under Stockholms universitets materielanslag beräknade särskilda medelsanvisningen av 15 000 kr. till Vetenskapsakademien för täckande av vissa kostnader i samband med kurser vid Kristinebergs zoologiska station för studerande vid universitet icke längre bör utgå, när de studerande vid förevarande universitet kan beredas fältstationsplatser annorstädes än vid Kristinebergsstationen. Tidpunkten härför kan emellertid inte anges nu.

II. Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala

A. Anslagsäskanden m. m.

I skrivelse den 30 augusti 1963 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om ett investeringsanslag för budgetåret 1964/65 av 6 246 000 kr. för byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala. Beträffande de för nästa budgetår aktuella byggnadsföretagen m. m. inhämtas av tillgängliga handlingar bl. a. följande rörande de företag m. m., som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit anledning att uppehålla mig vid. Jag tillåter mig i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

U t b y g g n a d s p l a n

Kungl. Maj:t uppdrog den 28 november 1958 åt byggnadsstyrelsen att i samråd med 1955 års universitetsutredning och Uppsala universitet verkställa utredning rörande den fortsatta byggnadsverksamheten vid universitetet. I juli 1963 redovisade byggnadsstyrelsen en utbyggnadsplan för universitetet. Denna plan beräknas enligt byggnadsstyrelsen kunna tillgodose de behov av lokaler för undervisning och forskning, vilka nu föreligger eller kan förutses. I planen redovisas också erforderligt markbehov. Den innehåller vidare förslag om sådan markdisposition, att planerade byggnadsobjekt skall kunna utvidgas med 100 %. Enligt byggnadsstyrelsen bör planen göras till föremål för kontinuerlig och systematisk överarbetning.

I det följande lämnas en sammanfattning av utbyggnadsplanen.

Utgångspunkten för arbetet på utbyggnadsplanen har varit de beräkningar rörande studerandantalet år 1970, som redovisats i prognos- och planeringsgruppens inom ecklesiastikdepartementet promemoria rörande det högre utbildningsväsendets fortsatta utbyggnad (december 1962). I det följande återges en sammanställning i utbyggnadsplanen, som visar antalet studerande, antalet lärare och övriga anställda och det totala lokalbehovet vid utbyggnadsperiodens slut (1970) samt det erforderliga lokaltillskottet under perioden.

Fakultet (motsv.)	Antal stud.	Antal lärare och övr. anst.	Totalt lokalbehov m ² nettoyta	Erforderligt lokaltillskott m ² nettoyta
Administration, bibliotek, m. m.	—	220	17 500	5 300
Teologiska fakulteten	750	50	3 000	2 100
Juridiska fakulteten	2 000	130	3 600	2 400
Medicinska fakulteten	1 225	750	38 000	31 400
Humanistiska samt samhälls- och företagsvetenskapliga fakulteterna	5 600	550	21 500	17 300
Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten ...	5 200	1 350	70 000	22 700
Summa	14 775	3 050	153 600	81 200
Ev. farmaceutisk fakultet	750	150	15 000	15 000
Ev. lärarhögskola exkl. övningsskola	400	65	5 000	5 000

Byggnadsstyrelsen framhåller, att beräkningarna endast är överslagsmässiga och att de antagna relationerna studerande/lärare och anställda endast är räknexempel. Dessa beräkningar bör icke användas vid t. ex. upprättande av lokalprogram.

Av utbyggnadsplanen framgår, att kronan och universitetet äger omfattande obebyggda markområden inom de för utbyggnaden aktuella delarna av Uppsala. Universitetet disponerar dessutom i stadens periferi ett flertal jordbruksfastigheter, av vilka de inom Rickomberga-Flogsta-området anses vara lämpliga reserver för framtida expansion.

Utbyggnadsplanen innebär bl. a. att det äldsta universitetsområdet, vars bebyggelse till större delen utgöres av arkitektoniskt och kulturhistoriskt värdefulla byggnader, disponeras för de teologiska och juridiska fakulteterna samt de s. k. sakämna inom den humanistiska fakulteten. Universitetets administration föreslås också kvarligga inom detta område. Universitetsbiblioteket, som enligt redan fattade beslut av statsmakterna kommer att under de närmaste åren få sin lokalsituation väsentligt förbättrad, kommer också att ligga kvar inom detta område. I övrigt innebär utbyggnadsplanen att huvuddelen av de medicinsk-teoretiska institutionerna — eventuellt tillsammans med farmaceutiska institutet — placeras på det s. k. Artillerifältet, att de medicinska institutioner, som har behov av nära kontakt med Akademiska sjukhuset, förlägges till sydöstra delen av kvarteret Blåsenhus, att resterande del av kvarteret Blåsenhus, kvarteren Lagerträdet, Botaniska Trädgården, Åsen, Blomman och Kemi-kum disponeras för huvudsakligen laborativa naturvetenskapliga institutioner, att även södra delen av kvarteret Observatoriet reserveras för naturvetenskaper och att dit förlägges ett matematiskt centrum med nära kontakt till såväl naturvetare som samhälls- och företagsvetenskaper, samt att norra delen av kvarteret Observatoriet reserveras för samhälls- och företagsvetenskaperna och humanister. Det har diskuterats att dit även förlägga en ny lärar-

högskola samordnad med universitetets pedagogiska och psykologiska institutioner.

I det följande återges en sammanställning i utbyggnadsplanen, som visar dels befintliga lokaler, dels planerad utbyggnad.

Fastighet (motsv.)	Lokaler, m ² nettoyta			
	Befintliga ¹	Planerade utbyggn. ²	Reserv	Summa
Artillerifältet	—	21 000	23 000	44 000
kv. Botaniska Trädgården	4 000	—	2 000	6 000
kv. Blomman	(400)	—	10 000	10 000
kv. Blåsenhus	8 800	7 000	64 000	79 800
Carolina Rediviva	12 200	4 000	2 000	18 200
kv. Domen nr 10	250	—	—	250
kv. Domkyrkan	800	—	—	800
Flogsta	200	—	—	200
kv. Fågelsången nr 4	1 000	—	—	1 000
kv. Gymnastiken	2 000	—	—	2 000
Husbyborg	1 500	—	> 1 500	3 000
Hällby	400	—	—	400
kv. Kemikum	24 700	—	5 000	29 700
kv. Lagerrådet nr 15	15 300	4 000	6 500	25 800
kv. Observatoriet	2 000	30 000	22 000	54 000
kv. Oden nr 1	800	—	—	800
kv. Slottet	200	300	—	500
kv. S:t Erik nr 13	1 000	—	—	1 000
kv. Svea nr 17	350	—	—	350
Universitetsparken	3 800	—	—	3 800
kv. Åsen	(350)	—	4 200	4 200
kv. Örtedalen	200	—	—	200
Summa	79 500	66 300	140 200	286 000

¹ Inom parentes har angivits yta, som avgår genom rivning.

² Inkluderar icke de laborativa naturvetenskapliga institutioner, som icke är programmerade, ej heller eventuell lärarhögskola och farmaceutiska institutet.

Försörjningsåtgärder

Under denna rubrik redovisas dels kostnaderna för sådana arbeten, som avser kulvertar, ledningar, väg- och markarbeten m. m., dels särskilda utgifter, som hänför sig till avtal eller dylikt (t. ex. anslutningsavgifter för vatten, avlopp och elkraft). Med hänsyn till att ifrågakvarande s. k. försörjningsåtgärder betjänar flera byggnader har kostnaderna för desamma icke ansetts böra hänföras till de enskilda byggnadsobjekten utan ansetts böra redovisas separat.

Med skrivelse den 15 november 1963 har byggnadsstyrelsen redovisat en plan

— benämnd försörjningsplan — för investeringsverksamheten avseende dylika försörjningsåtgärder. Till grund för denna s. k. försörjningsplan ligger styrelsens förslag till utbyggnadsplan för universitetet. Försörjningsplanen omfattar kvarteren Observatoriet, Kemikum, Åsen, Blomman, Botaniska Trädgården, del av kv. Lagerträdet, Blåsenhus, universitetsbiblioteket och ett område av Artillerifältet. Försörjningsåtgärder i samband med om- och tillbyggnader av universitetets byggnader i den äldre delen av staden öster om Kyrkogårdsgatan har icke medtagits i planen och ej heller eventuell utbyggnad inom Rickomberga-Flogstaområdet.

Byggnadsstyrelsen uppskattar kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1963 för de i planen ingående åtgärderna enligt följande sammanställning.

a) Kulvertar och ledningar m. m.	ca	8 200 000
b) Väg- och markarbeten m. m.	ca	8 900 000
c) Särskilda utgifter	ca	13 300 000
	Summa kr. ca	30 400 000

Enligt styrelsen ingår i den angivna kostnaden för kulvertar och ledningar m. m. ca 430 000 kr. för en värmestamkulvert, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 september 1962 projekteras av styrelsen.

I försörjningsplanen har styrelsen förutsatt godkännande av det mellan byggnadsstyrelsen och direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala, å ena, samt Uppsala stads värmeverk, å andra sidan, träffade avtalet angående leverans av värme till befintliga och planerade byggnader inom och i omedelbar närhet av Artillerifälts-, Blåsenhus- och Observatorieområdena. Med skrivelse den 1 april 1963 redovisade styrelsen ifrågavarande avtal, vars huvudsakliga innebörd är följande.

1. Värmeverket tillhandahåller värme för lokaluppvärmning, ventilationsluftuppvärmning och varmvattenberedning. Värmeleverans skall börja fr. o. m. den dag under år 1966 eller den tidigare tidpunkt, varom överenskommelse träffas.
2. Staten utför och bekostar inom respektive område samtliga för värmeleveransen erforderliga kulvertar med undantag av en kulvert mellan Akademiska sjukhuset och en planerad sjuksköterskeskola på Artillerifältet. Denna kulvert utföres av värmeverket.
3. Då värmeleverans påbörjas inom respektive område inlöser värmeverket inom området belägna av staten bekostade stamkulvertar och ersätter räntekostnaden under den tid ifrågavarande stamkulvert varit i bruk. De värmecentraler, som fortfarande är driftdugliga, då värmeverket övertager all värmeproduktion inom respektive område, ersättes av värmeverket under kvarvarande brukbarhetstid, varvid skall räknas med 20 års livslängd på värmepannor och 15 år på oljeeldningsaggregat.

Kostnaderna för kulverten mellan Akademiska sjukhuset och den planerade sjuksköterskeskolan bestrides av Akademiska sjukhuset. Dessa kostnader avräknas dock mot den anslutningsavgift, som skall utgå när värmeverket övertager värmeleveransen.

4. Avgifter för erhållen värme betalas enligt taxa för leverans av värme från värmeverket. Vid fastställande av taxalternativ skall de tre områdena Blåsenhus-, Artillerifälts- och Observatorieområdet betraktas som en abonnent. Vid fastställande av referensbränslepris skall hänsyn tagas till statens pris- och kartellnämnds undersökningar angående oljerabatter eller till annat officiellt organ, varom överenskommelse kan träffas.

Byggnadsstyrelsen har i en utredning, daterad den 23 november 1963, gjort jämförelser från kostnadssynpunkt mellan olika alternativ för värmeförsörjningen. I utredningen har följande tre alternativ jämförts, nämligen a) en för hela universitetsområdet gemensam panncentral belägen i kvarteret Blåsenhus; b) tre större panncentraler — en för kvarteret Observatoriet, en för kvarteret Blåsenhus med närliggande kvarter och en för kvarteret Artillerifältet; c) anslutning till stadens värmeverk. Utredningen visar, att alternativ c) — en anslutning till stadens värmeverk — ställer sig ekonomiskt fördelaktigast, därefter alternativ a) och minst fördelaktigt alternativ b). Skillnaderna mellan alternativen är dock ganska små.

Byggnadsstyrelsen framhåller, att det föreligger vissa svårigheter att bereda lämplig plats för en panncentral inom Blåsenhusområdet. Alternativen med en eller flera värmecentraler inom universitetsområdet innebär enligt styrelsen vidare en ökad förslitning på byggnader genom sotnedslag och utfällning av svaveldioxid. Styrelsen förordar därför en anslutning av universitetsområdena till stadens värmeverk.

Beträffande de i försörjningsplanen ingående olika grupperna av arbeten inhämtas bl. a. följande.

Kulvertar och ledningar m. m. Erforderliga värmekulvertar, som avses bli inlösta av staden för att ingå i värmeverkets stamkulvert, avses bli utförda enligt värmeverkets krav på standard och dimensioner. De föreslås bli utbyggda före år 1965 till befintliga byggnader och därefter i takt med utbyggnadsplanens förverkligande. Varmvattnet avses beredas i olika värmeundercentraler, vilka var och en skall betjäna en eller flera byggnader. Befintliga vatten-, spillvatten- och gasledningar är anslutna till Uppsala stads nät och kan utan större ändringar eller utbyggnader försörja universitetet vid dess utbyggnad. Stadens gasverk torde icke komma att byggas ut. Universitetets behov av gas inom nya byggnadsområden anses därför böra tillgodoses genom egna gasverk. Till Artillerifältet kan gas från stadens gasverk icke erhållas utan mycket stora kostnader. I försörjningsplanen föreslås därför, att ett propangasverk anordnas inom den planerade bebyggelsen. Kostnaden för ett sådant gasverk har dock icke medtagits i försörjningsplanen. För nybyggnaderna på Artillerifältet föreslås huvudavloppsledningar bli utförda till Dag Hammarskjölds väg.

Universitetet erhåller sin elkraft från Uppsala stads elverk. Förhandlingar pågår med elverket, vilka torde leda till att kraft inköpes vid fem punkter med det högspända distributionssystemet så anordnat, att fullgoda reservmatningsvägar erhålles. Sammätning uppges komma att ske så, att leveransen taxemässigt skall betraktas som uttagen i en punkt. Distributionen av elkraft från elverkets leveranspunkter kräver utbyggnad av högspänningskablar, hög- och lågspänningsställverk samt transformatorer. Särskilt kabelsystem avses att utläggas för

manöver- och indikeringsystem. Nya elstationer avses bli inrymda i nybyggnader i största möjliga utsträckning. För planerade fristående stationer har kostnad för erforderlig byggnadskropp medtagits i försörjningsplanen. Högspänningssystemet har planerats vid full utbyggnad bestå av fem mottagnings- och fördelningsstationer och 30 à 35 nätstationer med minst en transformatorstation i varje. Inom institutionsbyggnaderna avses två spänningssystem bli utförda.

Telenätets framtida utformning uppges för närvarande vara under utredning i samråd med utrustningsnämnden för universitet och högskolor.

Väg- och markarbeten m. m. Planen omfattar anläggande av dels primära körvägar inom kvarteret Blåsenhus och Artillerifältet, dels sekundära körvägar och cykelvägar inom vägsystemet i övrigt. Tre typer av vägar föreslås, nämligen primär körväg om 7,5 m bredd, sekundära körväg om 6,0 m bredd samt gång- och cykelväg om 2,5—4,0 m bredd.

Antalet erforderliga parkeringsplatser för anställda och studerande vid universitetet har i utbyggnadsplanen uppskattats till ca 4 500. Uppförande av parkeringshus anses böra övervägas, eventuellt i samarbete med Uppsala stad.

Den totala yta som beräknas bli kultiverad till parkområden utgör ca 230 000 m². Den planerade utbyggnaden medför delvis ingrepp i befintliga anläggningar. Beräknad kostnad för rivning av befintliga byggnader, som hindrar planens genomförande, har upptagits till 100 000 kr.

Särskilda utgifter. Under denna delpost har anslutningsavgifter för vatten, avlopp och el-kraft upptagits. Vidare har inräknats kostnader för översiktlig planering. Nybyggnader inom Artillerifältet och kvarteret Åsen och Blomman förutsätter inlösen av bl. a. vissa fastigheter i privat ägo. Gatumarksersättning och gatubyggnadskostnader har beräknats under denna delpost.

Statskontoret framhåller i avgivet yttrande bl. a., att de delplaner jämte kostnadsberäkningar som ingår i den aktuella försörjningsplanen synes vara relativt summariska, varför de i nuläget undandrar sig en mera ingående bedömning. Ämbetsverket har begränsat sitt yttrande att gälla delplanerna för värme, vägar och parkeringsplatser. Statskontoret är av den uppfattningen, att allmänt ekonomiska synpunkter talar till förmån för en anslutning av universitetsområdena till Uppsala stads värmeverk. Ämbetsverket har ingen erinran mot kostnaden för till värmesystemet hörande anslutnings- och förbindelsekulvertar, vilka icke i något fall är gångbara.

Statskontoret påpekar, att parkeringsplatserna är avsedda att ges stor spridning mellan institutionsbyggnaderna. Ämbetsverket anser dock att parkeringsplatserna bör förläggas i ytterkanterna av de olika områdena och vara samlade i större enheter. Härigenom torde en stor del av de vägar, vilka nu angivits som primära körvägar med 7,5 meters bredd, kunna utföras dels som sekundära körvägar med 6 meters bredd, dels som gång- och cykelvägar med 4 eller 2,5 meters bredd. Ämbetsverket beräknar att kostnaderna därigenom skulle kunna nedbringas med omkring en halv miljon kr. Vidare räknar statskontoret med att sammanförande av parkeringsplatserna till ett fåtal större enheter bör genom förbilligade el- och avloppsledning m. m. kunna medföra en kostnadsminskning på drygt en halv miljon kr. Dessutom skulle den tomtmark, som enligt ämbetsverkets förslag skulle disponeras för parkeringsplatser i större samman-

hängande enheter, kunna bilda reserv för eventuellt erforderlig framtida bebyggelse. Gentemot det beräknade behovet av parkeringsplatser har statskontoret inte någon erinran.

Byggnadsstyrelsen har i en promemoria av den 12 februari 1964 lämnat en redogörelse för de försörjningsåtgärder, som är aktuella under budgetåren 1963/64—1964/65. Av promemorian inhämtas följande.

Kulvertar och ledningar m. m. Medelsförbrukningen har beräknats med utgångspunkt från att arbetena med den i prop. 1963: 2 (s. 25 f.) behandlade värmekulverten skall kunna påbörjas under våren 1964. Medel har vidare beräknats för de försörjningsåtgärder som Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att utföra i samband med tillbyggnaden för växtbiologiska institutionen och om- och tillbyggnaden för universitetsbiblioteket. Under våren 1964 beräknas vidare ombyggnaden av ställverket 121 kunna påbörjas. Vidare har medel beräknats för ställverk 102, som betjänar universitetsbiblioteket och byggnaderna i kv. Kemi-kum. För de här behandlade åtgärderna beräknar styrelsen ett totalt medelsbehov av 1 300 000 kr.

Väg- och markarbeten m. m. Medel för vissa planeringsarbeten inom kv. Lagerträdet har tidigare ingått i kostnadsramen för nybyggnaden för geografiska institutionen. De ifrågavarande åtgärderna har nu av praktiska skäl medtagits i försörjningsplanen, varför byggnadens kostnadsram kan sänkas med 410 000 kr. Arbetena pågår och beräknas i huvudsak kunna slutföras under sommaren 1964. Medel erfordras vidare för de åtgärder hörande till tillbyggnaden för växtbiologiska institutionen och om- och tillbyggnaden för universitetsbiblioteket som Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att utföra samt i enlighet med vad som redovisats i propositionen 1963: 89 (s. 4 och 7) för vissa arbeten i samband med tillbyggnaden för institutionen för fysiologisk botanik. För ifrågavarande åtgärder beräknar styrelsen ett medelsbehov av totalt 500 000 kr.

Särskilda utgifter. De sammanlagda kostnaderna för översiktlig planläggning fram till den 1 juli 1965 beräknar styrelsen preliminärt komma att uppgå till ca 400 000 kr. Medelsbehovet för anslutningsavgifter m. m. beräknar styrelsen preliminärt till 150 000 kr.

Nybyggnad för övningslaboratorier för fysik och kemi

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades i prop. 1960: 1 (bil. 30, s. 7 ff.) och prop. 1962: 91 (s. 55). Kostnadsramen av 10 miljoner kr. enligt prisläget den 1 juli 1961 har kunnat bibehållas även enligt prisläget den 1 juli 1963. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 juli 1963 skall inom nämnda kostnadsram inredas ett förråd för aktivt material för en kostnad av högst 150 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962.

Tillbyggnad för institutionen för fysiologisk botanik

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades i prop. 1962: 91 (s. 55). Byggnadsstyrelsen föreslår, att kostnadsramen höjes — förutom med

hänsyn till inträffad prisstegring — med 40 000 kr. på grund av ökade kostnader för grundförstärkning. Dessa kostnader har, som redovisats i prop. 1963:89 (s. 4), tidigare inte varit möjliga att förutse.

Om- och tillbyggnad av universitetsbiblioteket

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades i prop. 1962:91 (s. 56 ff.) och prop. 1963:89 (s. 4 f.). Genom beslut den 5 juni 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra om- och tillbyggnaden inom en kostnadsram av 10 260 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. Styrelsen räknar med att byggnadsarbetena skall kunna påbörjas vid årsskiftet 1963/64.

Tillbyggnad för växtbiologiska institutionen

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades i prop. 1963:89 (s. 5 ff.). Tillbyggnaden beräknas vara färdig årsskiftet 1964/65.

Ombyggnad av gamla institutionsbyggnaden för kemi

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades i prop. 1963:89 (s. 6 ff.). Vid anmälan av företaget i denna proposition uppskattades kostnaderna till 565 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. Med skrivelse den 28 augusti 1963 redovisade byggnadsstyrelsen bygghandlingar för ombyggnaden och en på dessa grundad kostnadsberäkning av 706 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. Under projekteringsgången hade det enligt styrelsen visat sig, att den befintliga ventilationsanläggningen ej var funktionsduglig och att en kraftig upprustning av denna erfordrades. Den härav föranledda kostnadsökningen uppskattades till ca 100 000 kr., vartill kom ökade kostnader för projektering och centraladministration.

Genom beslut den 6 september 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra ifrågavarande ombyggnad inom en kostnadsram av högst 706 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962, vilket motsvarar 732 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963.

Ombyggnad av Gustavianum

Genom beslut den 18 maj 1962 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att på grundval av redovisat byggnadsprogram utföra projektering fram till bygghandlingar avseende ombyggnad av Gustavianum. Vid projekteringen skulle programförslaget modifieras så, att kostnaden för ombyggnaden, som byggnadsstyrelsen uppskattat till 500 000 kr., begränsades till 400 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961.

Av byggnadsprogrammet framgår bl. a. följande.

Byggnaden avses disponeras av institutionerna för klassisk fornkunskap och antikens historia, nordisk och jämförande fornkunskap med museet för nordiska

fornsaker samt egyptologi med Viktoriamuseet för egyptiska fornsaker. Konsthistoriska institutionen, som tidigare inrymdes i byggnaden, har flyttat till gamla konsistoriehuset. Byggnadsprogrammet omfattar dels åtgärder för att anpassa de härigenom friställda lokalerna för de kvarvarande institutionerna, dels åtgärder för att åstadkomma utökade och mer funktionsdugliga lokaler.

Med skrivelse den 9 maj 1963 har byggnadsstyrelsen redovisat bygghandlingar för ombyggnaden. Styrelsen framhåller, att det varit nödvändigt att utföra en tämligen fullständig genomarbetning av på längre sikt önskvärda åtgärder. Styrelsen har också funnit det angeläget att återställa den södra salen i våningsplanet två trappor upp i huvudsakligen ursprungligt skick genom att ersätta i modern tid tillkomna pelare och balkar med en bärande konstruktion på vinden. Styrelsen har kostnadsberäknat ombyggnaden till 770 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. Byggnaden beräknas efter ombyggnaden ge en nettoyta av ca 1 350 m², anatomiska teatern ej inräknad, motsvarande en kostnad av ca 570 kr./m². För närvarande utgör den disponibla ytan ca 1 100 m². Styrelsen har funnit, att byggnadsföretaget kan genomföras i två etapper, och föreslår att första etappen påbörjas. Denna omfattar rumsindelning m. m. huvudsakligen i byggnadens norra del. Första etappen har styrelsen kostnadsberäknat till 390 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962.

Programkommittén för Uppsala humanistiska fakultet har i utlåtande inte funnit anledning till erinran mot byggnadsstyrelsens förslag rörande ombyggnad av Gustavianum. Kommittén framhåller, att de lokaler, som genom ombyggnaden ställs till ifrågavarande institutioners förfogande, synes — med de studerandetal kommittén beräknat för de aktuella ämnena i början av 1970-talet — väl lämpade för dessa ämnens behov.

Byggnadsarbeten vid Klubbans biologiska station

Beträffande denna fråga hänvisas till den i det föregående lämnade redogörelsen för betänkandet »Marinbiologiska fältstationer för universitetens behov» (s. 11 ff.).

B. Departementschefen

I det föregående har i korthet redovisats ett av byggnadsstyrelsen utarbetat förslag till utbyggnadsplan för universitetet i Uppsala. Med utgångspunkt i ett beräknat antal närvarande studerande — enligt den officiella statistikens definition — av ca 15 000 vid universitetet omkring 1970 har styrelsen överslagsmässigt beräknat lokalbehovet för olika fakulteter m. m. På grundval härav har en plan gjorts upp för dispositionen av de för universitetsändamål tillgängliga områdena. Planen, som sålunda är av översiktlig karaktär, synes enligt min mening kunna utgöra underlag för planeringen av universitetets fortsatta utbyggnad i de delar, som nu är aktuella. Jag vill emellertid understryka, att de

i planen beräknade lokalbehoven bygger på endast mycket schematiska beräkningar. Förslag till lokalprogram för nybyggnader m. m. kan därför icke — vilket byggnadsstyrelsen också understrukt — uppgöras på grundval av förevarande beräkningsnormer.

Byggnadsstyrelsen har också framlagt en s. k. försörjningsplan för universitetet, vilken redovisats i det föregående. Vid utarbetandet av planen har styrelsen förutsatt, att ett mellan styrelsen och direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala, å ena, samt Uppsala stads värmeverk, å andra sidan, preliminärt träffat avtal om leverans av värme till universitetet godkännes. Innebörden av avtalet är i huvudsak, att stadens värmeverk skall svara för värmeförsörjningen av universitetet mot avgifter enligt särskild taxa. Staten skall, med ett undantag, anlägga erforderliga kulvertar inom områdena. Då värmeleverans påbörjas till respektive universitetsområde skall värmeverket inlösa inom området av staten anlagda stamkulvertar och ersätta staten för de inom området driftdugliga befintliga värmecentralerna. De kostnadsjämförelser, som styrelsen redovisat för olika alternativ för värmeförsörjning av universitetsområdena, visar — även om skillnaderna mellan alternativen är små — att en anslutning till stadens värmeverk är att föredraga. Statskontoret har framhållit, att allmänt ekonomiska synpunkter talar för en anslutning till stadens värmeverk. Det av byggnadsstyrelsen framlagda preliminära avtalet om värmeförsörjning av universitetsområdena är enligt min mening från statens synpunkt godtagbart. Jag föreslår därför, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna detsamma. Skulle smärre jämkningar av eller tillägg till avtalsbestämmelserna erfordras förutsätter jag, att riksdagens samtycke icke skall behöva inhämtas.

Beträffande försörjningsplanen i övrigt vill jag erinra om mitt uttalande i prop. 1964: 1 (bil. 10, s. 656) angående försörjningsplaner för universitet och högskolor. Jag förordade där, att planerna — bl. a. på grund av de mycket betydande kostnaderna för att utföra de i dessa framlagda förslagen — borde bli föremål för granskning av särskild expertis. Den nu redovisade försörjningsplanen för universitetet i Uppsala bör bli föremål för en sådan expertgranskning.

Medel för s. k. försörjningsåtgärder torde böra beräknas enligt vad som upp-tagits i den i det följande redovisade investeringsplanen. Vad gäller prövning av för försörjningsåtgärderna erforderliga handlingar torde jag få hänvisa till uttalande härom i prop. 1963: 1 (bil. 10, s. 657).

Kostnadsramen av 10 miljoner kr. enligt prisläget den 1 juli 1961 för nybyggnad för övningslaboratorier för fysik och kemi har kunnat bibehållas även enligt prisläget den 1 juli 1963, vilket med hänsyn till inträffad prisstegring innebär en reell kostnadssänkning. Beträffande förevarande byggnadsföretag vill jag anmäla, att byggnadsprogrammet utökats genom tillkomsten av ett förråd för aktivt material. Kostnaden för förrådet har av byggnadsstyrelsen beräknats till 150 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962, vilket enligt styrelsen rymmes inom den för byggnadsföretaget godkända kostnadsramen av 10 miljoner kr.

I prop. 1963: 89 angavs kostnadsramen för tillbyggnaden för institutionen för fysiologisk botanik till 1 440 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. I propositionen anmäldes, att en omprövning av kostnadsramen kunde bli erforderlig genom att kostnader för vissa grundförstärkningsåtgärder inte med säkerhet kunnat överblickas. Byggnadsstyrelsen har nu beräknat kostnaderna för dessa förstärkningsåtgärder till 40 000 kr. Med hänsyn härtill och inträffad prisstegring bör kostnadsramen höjas till 1 520 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963.

Kostnaden för ombyggnad av gamla institutionsbyggnaden för kemi uppskattades vid anmälan för riksdagen i prop. 1963: 89 preliminärt till 565 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. I propositionen förordades, att Kungl. Maj:t skulle få besluta om arbetenas utförande sedan byggnadsstyrelsen redovisat bygghandlingar och slutlig kostnadsberäkning. Ombyggnaden har sedermera kostnadsberäknats till 706 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962, vilket motsvarar 732 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra ombyggnaden inom denna kostnadsram. Kostnadsökningen betingades bl. a. av att ventilationsanläggningen i byggnaden måste kraftigt upprustas, vilket tidigare inte förutsetts.

Kungl. Maj:t uppdrog åt byggnadsstyrelsen den 18 maj 1962 att projektera en ombyggnad av Gustavianum. Det av styrelsen redovisade programförslaget skulle enligt beslutet modifieras så, att byggnadskostnaden begränsades till 400 000 kr. Styrelsen har nu redovisat bygghandlingar för ombyggnaden. Kostnaderna har beräknats till totalt 770 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. En föreslagen första etapp av ombyggnaden är kostnadsberäknad till 390 000 kr. enligt samma prisläge. I utbyggnadsplanen för universitetet föreslås, att byggnaden skall disponeras av institutionerna för klassisk fornkunskap och antikens historia, nordisk och jämförande fornkunskap samt egyptologi. Programkommittén för Uppsala humanistiska fakultet har, såsom tidigare redovisats, ansett att dessa ämnen genom ombyggnaden synes få väl lämpade lokaler för sina behov. Jag förordar, att första ombyggnadsetappen kommer till stånd. Enligt prisläget den 1 juli 1963 uppgår kostnaderna till 405 000 kr.

Beträffande byggnadsarbeten vid Klubbans biologiska station får jag hänvisa till vad jag tidigare anfört rörande utbyggnad av de marinbiologiska fältstationsresurserna.

Jag vill anmäla, att jag räknar med att det skall vara möjligt att framlägga förslag rörande nybyggnad för institutionen för fysiologi och medicinsk fysik på tilläggsstat under budgetåret 1964/65.

Med hänvisning till vad jag sålunda förordat torde medel i enlighet med vad som framgår av de i det följande redovisade investerings- och finansieringsplanerna böra anvisas på riksstaten för budgetåret 1964/65 till byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala. Vid uppräknig av kostnadsramarna för de enskilda byggnadsobjekten har hänsyn tagits även till förändringen av byggnadskostnaderna intill den 1 juli 1963 enligt byggnadsstyrelsens indexserie (genomsnittsex-index) för byggnader av sten.

Investeringsplan

(1 000-tal kr.)

Byggnadsföretag	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggnadstid
	1.7 1962	1.7 1963	faktisk t. o. m. 1962/63	beräknad för		
				1963/64	1964/65	
I. Företag påbörjade före 1/7 1963						
Slutredovisade			1 038	10		
Nybyggnad för geografiska institutionen ...	5 675	5 275	5 225	50		
Nybyggnad för zoofysiologiska institutionen .	4 200	4 205	4 043	162		6.59— 9.61
Nybyggnad för övningslaboratorier för fysik och kemi	10 000	10 000	7 317	2 383	300	5.61— 6.63
Nybyggnad för limnologiska institutionen m. m.	3 210	3 255	2 704	551		9.61— 6.63
Ombyggnad av gamla konsistoriehuset	540	542	464	78		12.60—10.61
Tillbyggnad för institutionen för fysiologisk botanik	1 440	1 520	448	958	114	8.62— 2.64
II. Företag avsedda att påbörjas 1963/64						
Försörjningsåtgärder:						
a) Kulvertar och ledningar m. m.		1 300 ¹		800	500	
b) Väg- och markarbeten m. m.		500 ¹		400	100	
c) Särskilda utgifter ..		550 ¹		300	250	
Om- och tillbyggnad för universitetsbiblioteket .	10 260	10 620	633	1 000	3 000	3.64—
Tillbyggnad för växtbiologiska institutionen ..	1 140	1 182		600	582	11.63— 2.65
Ombyggnad av gamla institutionsbyggnaden för kemi	706	732		732		10.63— 4.64
III. Företag avsedda att påbörjas 1964/65						
Ombyggnad av Gustavianum, etapp I	390	405			405	7.64— 5.56

Investeringsplan

(1 000-tal kr.)

Byggnadsföretag	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggnadstid
	1.7 1962	1.7 1963	faktisk t. o. m. 1962/63	beräknad för		
				1963/64	1964/65	
Byggnadsarbeten vid Klubbans biologiska station		ca 200			200	
Nybyggnad för institutionen för fysiologi och medicinsk fysik ..		ca 7 700			²⁾	
Summa			21 872	8 024	5 451	

¹⁾ Delram t. o. m. 1964/65 (se s. 39).²⁾ Medel avses skola äskas på tilläggsstat.

Finansieringsplan

(1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Medelsförbrukning</i>	
Medelsreservation per 30.6 1963	3 718	Beräknad medelsförbrukning för	
Anslag för 1963/64	5 901	1963/64	8 024
Erforderligt anslag för 1964/65	3 856	1964/65	5 451
	<u>Summa 13 475</u>		<u>Summa 13 475</u>

Medelsanvisningen till byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala bör, såsom framgått av den tidigare redovisade finansieringsplanen, beräknas till 3 856 000 kr. I min efterföljande hemställen gör jag framställning härom.

III. Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund

A. Anslagsäskanden

I skrivelse den 30 augusti 1963 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om ett investeringsanslag för budgetår 1964/65 av 11 000 000 kr. för byggnadsarbeten vid universitetet i Lund. Beträffande de för nästa budgetår aktuella byggnadsföretagen inhämtas av tillgängliga handlingar bl. a. följande rörande de företag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit anledning uppehålla mig vid. Jag tillåter mig i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

Tillbyggnader för fysiska institutionen

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades i prop. 1963:1 (bil. 10, s. 654 f. och 658 f.). Genom beslut den 10 maj 1963 anbefalldes Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att utföra ifrågavarande tillbyggnad jämte därtill hörande försörjningsåtgärder. Då övningslaboratoriedelen till vissa delar bör kunna tagas i bruk under höstterminen 1964 har byggnadsobjektet delats upp i två entreprenader. Första etappen — övningslaboratoriedelen — påbörjades i juni 1963. Andra etappen — övriga lokaler — beräknas kunna igångsättas i början av 1964 och till vissa delar vara avslutad hösten 1965.

Nybyggnad för observatorium på Romeleåsen

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades i prop. 1963:1 (bil. 10, s. 655 och 659). Häri redovisades en på byggnadsprogrammet uppskattad kostnadsram av 310 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962.

Genom beslut den 22 februari 1963 bemyndigade Kungl. Maj:t universitetet i Lund att mottaga av friherre T.-G. Gyllenkrok skänkt markområde tillhörigt Björnstorps fideikommiss, avsett att utgöra tomtplats för en nybyggnad för ett observatorium på Romeleåsen.

I skrivelse den 29 maj 1963 redovisade byggnadsstyrelsen huvudhandlingar för nybyggnaden. Kostnaderna beräknades av styrelsen till 405 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962, alternativt 435 000 kr. enligt samma prisläge i det fall en kupolkonstruktion med maskinell drivordning valdes. Genom beslut den 28 juni 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att — inom en kostnadsram av 435 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962 — projektera ifråga-

varande nybyggnad fram till och med färdigställande av bygghandlingar. Nämda belopp motsvarar 450 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963.

Försörjningsåtgärder

I prop. 1963:1 (bil. 10, 657) anmäldes, att s.k. försörjningsplaner för bl. a. universitetet och tekniska högskolan i Lund var under utarbetande inom byggnadsstyrelsen. I prop. 1964:1 (bil. 10, s. 654) anmäldes, att byggnadsstyrelsen håller på att slutföra arbetet med en för universitetet och tekniska högskolan gemensam försörjningsplan, samt redovisades en av styrelsen uppgjord preliminär investeringsplan avseende försörjningsåtgärderna för universitetet och tekniska högskolan. De på grundval av denna investeringsplan beräknade kostnaderna för universitetet framgår av följande sammanställning (1 000-tal kr.).

Delposter	Kostnadsram t. o. m. 1964/65 (prisläget 1/7 1963)	Beräknad medelsförbrukning	
		1963/64	1964/65
a) Kulvertar och ledningar m. m.	2 300	1 400	900
b) Väg- och markarbeten m. m.	450	200	250
c) Särskilda utgifter	750	500	250
Summa	3 500	2 100	1 400

Nybyggnad för anatomiska och histologiska institutionerna

På grundval av prop. 1963:142 beslöt 1963 års riksdag, att intagningskapaciteten vid medicinska fakulteten i Lund skulle ökas från 120 till 190 studerande fr. o. m. höstterminen 1965.

Genom beslut den 6 september 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med läkarutbildningsberedningen på grundval av ingivet byggnadsprogram utföra projektering fram till och med färdigställande av huvudhandlingar för en nybyggnad för de anatomiska och histologiska institutionerna vid universitetet i Lund. Byggnadsprogrammet hade uppgjorts på grundval av ett av läkarutbildningsberedningen utarbetat lokalprogram i avsikt att medge en årlig intagning av 190 medicine studerande. Kostnaden för nybyggnaden uppskattades av styrelsen till 1 300 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. Enligt Kungl. Maj:ts beslut skulle vid projekteringen det s. k. Lab. 60 vid karolinska institutet tjäna som förebild vad avsåg planlösning, byggnadssätt m. m. i syfte att bl. a. begränsa byggnadskostnaderna.

Med skrivelse den 4 februari 1964 har byggnadsstyrelsen redovisat huvud-

handlingar för ifrågavarande nybyggnad. Av följande sammanställning framgår nettoytan enligt byggnadsprogrammet och enligt huvudhandlingarna.

	Byggnads- programmet; m ²	Huvudhand- lingarna; m ²
Anatomiska institutionen	127,5	135,5
Histologiska institutionen	390,0	403,0
Djurhus	120,0	125,0
Summa	637,5	663,5

Nettoytan enligt huvudhandlingarna överstiger sålunda byggnadsprogrammet med 26 m², vilket enligt byggnadsstyrelsen sammanhänger med dels den valda modulen för nybyggnaden, dels tillkomsten av ett förberedelserum. Läkarutbildningsberedningen har icke haft någon erinran häremot. Nybyggnaden är enligt styrelsen projekterad för en flexibel användning och möjligheter finnes att uppsätta mellanväggar i flermodulsrummen. Styrelsen uppger att de erfarenheter beaktats, som vunnits vid arbetet med det s. k. Lab 60 vid karolinska institutet och andra likartade byggnader. Styrelsen beräknar kostnaderna för nybyggnaden till 1 590 000 kr., vartill kommer försörjningsåtgärder för 70 000 kr., allt enligt prisläget den 1 juli 1963. Kostnaden per m² för nybyggnaden uppgår till 2 396 kr. Nybyggnaden avses uppföras bakom den befintliga histologiska institutionsbyggnaden. Byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas i augusti 1964 och vara färdiga till höstterminen 1965.

Genom beslut den 28 februari 1964 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att på grundval av de redovisade huvudhandlingarna fortsätta projekteringen fram till bygghandlingar för nybyggnaden.

Nybyggnader för kemiskt centrum

Genom beslut den 10 maj 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med statskontoret, matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund, läkarutbildningsberedningen och organisationskommittén för teknisk högskola i Lund skyndsamt utarbeta förslag till byggnadsprogram för kemiämnena vid de medicinska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna vid universitetet i Lund samt vid tekniska högskolan i Lund. I programarbetet skulle beaktas vad som anförts i en till beslutet fogad, inom ecklesiastikdepartementet upprättad promemoria. I denna anfördes bl. a., att gemensamma utrymmen borde tillskapas i största möjliga utsträckning. Ur promemorian inhämtas vidare bl. a., följande.

Vid utarbetande av ifrågavarande byggnadsprogram bör beaktas bl. a., att utbildning för 190 studerande i medicinsk kemi vid universitetet skall kunna på-

börjas under läsåret 1966/67, att antalet studerande per läsår för två betyg i ämnet kemi inom den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet skall uppgå till 260, samt att utbildning för 80 nybörjare inom avdelningen för kemi vid tekniska högskolan skall kunna anordnas om möjligt från och med läsåret 1965/66.

Med skrivelse den 4 februari 1964 har byggnadsstyrelsen underställt Kungl. Maj:ts prövning förslag till byggnadsprogram för ett s.k. kemiskt centrum i Lund. Styrelsen föreslår, att en gemensam anläggning uppföres för samtliga kemiämnen inom universitetets medicinska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteter samt tekniska högskolans avdelning för kemi. Flera skäl talar enligt styrelsen för en sådan lösning. En gemensam anläggning underlättar sålunda bl. a. samarbetet mellan institutionerna vad avser såväl undervisningen som forskningen. Vissa centrala funktioner kan vidare göras gemensamma, vilket leder till besparingar. Enligt styrelsen har såväl samråd med berörda ämnesföreträdare m. fl. som yttranden från berörda kommittéer m. fl. givit vid handen, att den föreslagna lösningen är eftersträvansvärd.

De i byggnadsprogrammet upptagna lokalerna har föreslagits bli indelade i fyra byggnadsetapper. Byggnadsstyrelsen föreslår, att ställning nu tages till de tre första etapperna medan ett ställningstagande till den fjärde etappen kan anstå tillsvidare. De lokaler, som skulle tillkomma genom sistnämnda etapp, skulle ersätta den naturvetenskapliga kemins nuvarande lokalutrymmen.

Kemianläggningen föreslås bli uppförd inom ett staten tillhörigt markområde norr om den blivande nybyggnaden för arkitektur vid tekniska högskolan mellan planerade förlängningar av Sölvegatan och Getingevägen samt ett invid Getingevägen beläget villaområde. Tomten är av sådan storlek, att expansionsmöjligheterna är säkerställda. Huvuddelen av anläggningen avses bli utförd i fem våningar i likhet med tekniska högskolans nybyggnader. Varje våning beräknas bli utförd i tre rumfiler. Första etappen — som innehåller övningslaboratorier, föreläsningssalar, verkstad m. m. — måste emellertid kunna tagas i bruk redan fr. o. m. höstterminen 1965 för första årskursen kemistuderande vid tekniska högskolan. Av denna anledning föreslår byggnadsstyrelsen, att denna etapp utföres som envåningsbyggnad. Enligt styrelsen synes en sådan utformning medge en snabbare projektering med långt driven måttenhetlighet och typisering av olika byggnadsdelar, vilket i sin tur medger förtillverkning av byggnads-, inrednings- och installationsdelar. Valet av enplansbyggnad synes därför enligt styrelsen i detta fall ej medföra några större ekonomiska nackdelar.

Det av byggnadsstyrelsen föreslagna byggnadsprogrammet för ett kemiskt centrum redovisas i följande sammanställning. Styrelsen uppger, att den beaktat vissa av kommittéer m. fl. framförda ändringsförslag.

Lokalutrymmen	Ettapp; m ² nettoyta				Summa
	I	II	III	IV	
A. Gemensamma utrymmen					
1. Föreläsningssalar, seminarierum, gruppundervisningsrum	674	185	335	85	1 279
2. Bibliotek	540				540
3. Verkstad	702				702
4. Övriga utrymmen	288	816			1 104
B. Universitetet i Lund					
1. Medicinsk kemi och biokemi forskning		3 615		900	4 515
kurslaboratorier	1 170				1 170
2. Oorganisk, organisk, fysikalisk och analytisk kemi samt termokemi forskning				6 600	6 600
kurslaboratorier	2 268			612	2 880
C. Tekniska högskolan i Lund					
1. Övningslaboratorier grundläggande ämnen	1 944				1 944
tekniska ämnen	1 872				1 872
2. Forskning			5 178		5 178
3. Apparathall	1 080				1 080
Summa	10 538	4 616	5 513	8 197	28 864

Kostnaderna för anläggningen har av styrelsen uppskattats enligt vad som framgår av följande sammanställning. Prisläget hänför sig till den 1 juli 1963.

Ettapp	m ² nettoyta	Miljoner kr.
I	10 538	24
II	4 616	10
III	5 513	11
IV	8 197	17
Summa	28 864	62

I nämnda kostnader ingår icke kostnader för försörjningsåtgärder och icke heller kostnader för vissa ändringsåtgärder inom de byggnader, som kemiämnen nu disponerar. Dessa åtgärder anser styrelsen bör utföras sedan vissa kemiinstitutioner flyttat från de nuvarande lokalerna till det kemiska centrat.

Styrelsen anmäler, att projekteringen av etapperna I—III måste påbörjas

samtidigt. Styrelsen anser, att första etappen måste föras direkt fram till bygghandlingar. Kostnadsberäkning skulle i så fall kunna redovisas på grundval av anbud. Denna etapp måste till vissa delar vara färdig redan till höstterminen 1965 och återstoden av etappen under våren 1966. Etapperna II och III bör enligt styrelsen utföras i en och samma entreprenad. Byggnadsarbetena för dessa etapper bör enligt styrelsen påbörjas senast på nyåret 1966.

I en promemoria av den 8 februari 1964 har byggnadsstyrelsen — under förutsättning att de uppgivna projekterings- och byggnadstiderna hålles — preliminärt uppskattat medelsbehovet för etapperna I—III enligt följande sammanställning (miljoner kr.).

Etapp	Budgetår				Summa
	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	
I.	15	9			24
II och III		8	10	3	21
Summa	15	17	10	3	45

Över byggnadsprogrammet har yttranden till byggnadsstyrelsen avgivits av statskontoret, drätselnämnden och matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet i Lund, läkarutbildningsberedningen, som bifogat yttrande från ämnesföreträdarna för medicinsk kemi vid universitetet i Lund, samt organisationskommittén för teknisk högskola i Lund. Samtliga instanser är positiva till förslaget om uppförande av en gemensam anläggning för kemiämnen i Lund. Byggnadsprogrammet för anläggningen tillstyrkes också i princip. Statskontoret har emellertid uttalat, att ett effektivare utnyttjande av föreläsningssalarna vore önskvärt. Organisationskommittén för teknisk högskola i Lund framhåller, att även andra lösningar än en envåningsbyggnad för första byggnadsetappen bör övervägas. Kommittén erinrar vidare om att frågan om bespisningslokaler utredes i annat sammanhang, varför ställning inte nu bör tagas till den i programmet upptagna kafeterian m. m. Enligt läkarutbildningsberedningen bör en enhetlig förvaltning av komplexet eftersträvas. I vart fall måste enligt beredningen de för gemensamma ändamål avsedda lokalerna förvaltas fristående från de utrymmen, som avses bli disponerade av de enskilda ämnena. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten erinrar om att förslaget inte löser frågan om forskningsutrymmen för de delar av kemiämnet, som under en övergångstid skall vara kvar i nuvarande byggnader.

Genom beslut den 28 februari 1964 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering av första etappen fram till bygghandlingar och av andra och tredje etapperna fram till huvudhandlingar samt att efter färdigställande av respektive handlingar, inklusive tillförlitliga kostnadsberäkningar,

underställa ärendena Kungl. Maj:ts förnyade prövning. Vid projekteringen skall fortlöpande samråd ske med statskontoret. Av en till Kungl. Maj:ts beslut fogad promemoria inhämtas följande.

1. Med hänsyn till att programarbetet rörande bospisningslokaler för anställda och studerande vid universitet och högskolor handhaves av en för ändamålet särskilt tillsatt arbetsgrupp bör i byggnadsprogrammet upptagna utrymmen för lunchrum, kafeteria och kök utgå.
2. I lokalprogrammet upptagna läsrum för studerande bör placeras i anslutning till kursbiblioteken, varvid läsrumsutrymmena bör begränsas till omkring hälften av vad som upptagits i programmet.
3. I lokalprogrammet har såsom gemensamma utrymmen redovisats föreläsningssalar, lektions- och seminarierum, bibliotek, verkstad samt vissa andra utrymmen såsom konferensrum, forskarrum, förråd m. m. Vid projekteringen bör om möjligt vidtagas ytterligare anordningar — t. ex. sammanförande även av andra i programmet upptagna utrymmen såsom forskningslaboratorier, speciallaboratorier, arbetsrum för kontorspersonal m. m. till gemensamma utrymmen — i syfte att åstadkomma såväl investerings- som drift-rationaliseringar.
4. Det bör förutsättas, att föreläsningssalarna liksom lektions- och seminarierummen skall kunna utnyttjas även för andra ämnen än kemiämnenäna vid såväl universitetet som tekniska högskolan. Med hänsyn till att utnyttjandet totalt bör beräknas efter 40 timmar per vecka bör en viss begränsning av ifrågavarande undervisningsutrymmen kunna ske.
5. Nybyggnaderna bör projekteras utifrån kravet på *dels* att största möjliga flexibilitet i fråga om utnyttjandet av lokalresurserna vad avser såväl övningslaboratorie- och övriga undervisningslokaler som institutions- (forsknings-) lokaler åstadkommes, *dels* att kostnaderna hålles nere.
6. Lokalerna bör inrymmas i koncentrerade byggnadskroppar med så stort våningsantal, som ur funktions- och miljösynpunkt kan anses försvarligt.
Även andra lösningar än en envåningsbyggnad för kurslaboratorierna bör övervägas. Ställningstagandet till alternativa lösningar måste dock ske utifrån ställda krav från såväl tids- som kostnadssynpunkt.
7. De naturvetenskapliga och tekniska kemiämnenäna bör i största möjliga utsträckning lokalmässigt integreras med varandra. Vid projekteringen av tredje etappen, som till huvudsaklig del innehåller institutionslokaler för teknisk kemi, bör därför beaktas de integrationsmöjligheter, som uppförandet av fjärde etappen kommer att innebära. Programmet för denna senare etapp innehåller nu huvudsakligen institutionslokaler för naturvetenskaplig kemi.
8. Sekundärutrymmen (korridorer, hallar, kapprum etc.) bör ej förekomma i större utsträckning eller med större dimensioner än vad som är oundgängligen nödvändigt och ej utföras som enplansbyggnader.
9. Anläggningen bör så utformas, att utbyggnad av densamma kan ske med minst 100 procent.

Med skrivelse den 12 juni 1963 framlade *utrustningsnämnden för universitet och högskolor* sina förslag till ändrade och nya kostnadsramar i den för nämndens verksamhetsområde under budgetåret 1964/65 blivande inrednings- och utrustningsplanen med avseende på inredning och utrustning av nya lokaler vid tekniska högskolan i Lund. Därvid föreslog nämnden — med hänsyn till beräkningarna i organisationskommitténs för teknisk högskola i Lund förslag i

fråga om en avdelning för kemi (stomplan II) — dels för allmän utrustning för nybyggnad för avd. K en delram av 500 000 kr., dels för apparatur m. m. för institutioner m. m. inom avd. K en delram av 1 000 000 kr. Vidare beräknade nämnden i skrivelse den 27 augusti 1963 med motsvarande förslag beträffande Lunds universitet en delram av 300 000 kr. till inredning och utrustning av nya lokaler för ökad undervisning m. m. i ämnet medicinsk kemi vid universitetet. I 1964 års statsverksproposition (bil. 10, s. 567 f.) fann sig emellertid departementschefen, med hänsyn till att frågan om uppförande av en nybyggnad för naturvetenskaplig, teknisk och medicinsk kemi i Lund ännu inte slutligt utretts, inte vara beredd att då taga ställning till nämndens förslag.

I en till ecklesiastikdepartementet av utrustningsnämndens ordförande sedermera överlämnad promemoria sammanföres kemiämnenas behov för budgetåret 1964/65 i en enda konstnadsram, vilken föreslås uppförd som delram med 6 500 000 kr. Därvid har beräknats 2 500 000 kr. för allmän utrustning och 4 000 000 kr. för apparatur m. m., däri inräknade verkstad och ångpanncanläggning. De till grund för ifrågavarande förslag liggande beräkningarna har sin utgångspunkt i antagandet att en första etapp av det totala kemiblocket visserligen kommer att stå färdig först under budgetåret 1965/66, men att vissa lokaler för undervisning likväl redan från och med höstterminen 1965 bör kunna ställas till förfogande för såväl teknisk som naturvetenskaplig kemi.

F a s t i g h e t s f ö r v ä r v

Byggnadsstyrelsen föreslår, att medel beräknas för förvärv av fastigheten tomten nr 6 i kvarteret Hyphoff i Lund. Fastigheten har förvärvats av enskilda personer, som upplåtit den till universitetets ekonomisk-historiska institution. Enligt gällande hyresavtal, som löper ut den 30 juni 1964, tillförsäkras universitetet rätt att förvärva fastigheten till de nuvarande ägarnas självkostnadspris, 220 000 kr.

B. Departementschefen

Kostnadsramen för nybyggnaden för observatorium på Romeleåsen uppskattades i prop. 1963: 1 (bil. 10, s. 656) till 310 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. Såsom framgått av den tidigare redogörelsen har byggnadsstyrelsen redovisat huvudhandlingar för nybyggnaden, varvid kostnaderna alternativt beräknats till 405 000 kr. respektive 435 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1962. Kungl. Maj:t har uppdragit åt styrelsen att fortsätta projekteringen fram till och med färdigställande av bygghandlingar enligt sistnämnda kostnadsalternativ, vilket innebär bl. a., att en kupolkonstruktion med maskinell drivanordning anordnas. Jag tillstyrker, att nämnda alternativ kommer till utförande. Kostnaderna beräknar jag till 450 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963.

Vid 1963 års riksdag beslöts i anledning av prop. 1963:142 bl. a., att intagningskapaciteten vid medicinska fakulteten i Lund skall öka från 120 till 190 platser fr. o. m. höstterminen 1965. För de anatomiska och histologiska institutionerna förutsätter detta utökade lokaler. Lokalprogram för nämnda institutioner har utarbetats av läkarutbildningsberedningen. Detta lokalprogram har legat till grund för den nybyggnad, som byggnadsstyrelsen redovisat huvudhandlingar för med skrivelse den 4 februari 1964. Jag har ingen erinran mot det föreliggande förslaget till nybyggnad utan tillstyrker, att den kommer till stånd. Kostnaderna för nybyggnaden, 1 590 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963, bör godtagas. Jag har icke heller någon erinran mot kostnaderna för de till nybyggnaden hörande s. k. försörjningsåtgärderna, 70 000 kr. enligt samma prisläge. Medel härför bör beräknas under posten till försörjningsåtgärder. Byggnadsarbetena beräknas kunna påbörjas i augusti 1964. Jag förutsätter, att alla ansträngningar göres att färdigställa nybyggnaden till höstterminen 1965.

Beträffande uppförande av nybyggnader för ett kemiskt centrum i Lund vill jag först erinra om av statsmakterna fattade beslut rörande utbyggnaden av utbildningskapaciteten i kemi i Lund. Enligt beslut av riksdagen år 1960 i anledning av prop. 1960:119 skall en avdelning för kemi upprättas vid tekniska högskolan i Lund fr. o. m. höstterminen 1965. Vidare skall enligt riksdagens beslut i anledning av prop. 1963:142 utbildningskapaciteten vid medicinska fakulteten i Lund ökas från 120 till 190 nybörjarplatser fr. o. m. höstterminen 1965, vilket kräver nybyggnadsåtgärder för bl. a. medicinsk kemi. Jag vill vidare erinra om att riksdagen godtagit de riktlinjer för fortsatt utbyggnad av universitets- och högskoleväsendet, som förordades i prop. 1963:172. Som riktpunkt för den sammanlagda utbildningskapaciteten på tvåbetygsnivån i kemi inom de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna omkring 1970 angavs i propositionen ett studerandeantal av 1 300. Enligt direktiven till 1963 års universitets- och högskoleutredning skall utredningen utgå från en kapacitet i kemi vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Lund av 260 tvåbetygsstuderande.

Med utgångspunkt i de av Kungl. Maj:t i sitt beslut den 10 maj 1963 angivna studerandeantalen för kemiämnen — 190 nybörjarplatser i medicinsk kemi, 260 tvåbetygsplatser i naturvetenskaplig kemi och 80 nybörjarplatser i teknisk kemi — har byggnadsstyrelsen efter samråd med närmast berörda myndigheter och kommittéer redovisat förslag till byggnadsprogram för ett s. k. kemiskt centrum i Lund. Förslaget, som redovisats i det föregående, innebär, att en gemensam anläggning uppföres för samtliga kemiämnen vid universitetet och tekniska högskolan. Nettoytan enligt byggnadsprogrammet utgör ca 29 000 m². Den totala kostnaden för anläggningen har av styrelsen uppskattats till ca 62 miljoner kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. Byggnadsföretaget har föreslagits bli indelat i fyra etapper. Första etappen omfattar föreläsningssalar, seminarierum, bibliotek och verkstad, gemensamma för alla ämnen, samt övningslaboratorier för samtliga ämnen, andra etappen i huvudsak institutionslokaler för medicinsk kemi och biokemi, tredje etappen i huvudsak institutionslokaler för teknisk kemi

samt fjärde etappen i huvudsak institutionslokaler för naturvetenskaplig kemi. Byggnadsstyrelsen föreslår, att ställning nu tages till de tre första etapperna, som omfattar sammanlagt drygt 20 000 m² nettoyta. Kostnaderna för dessa tre etapper uppskattas av styrelsen till 24, 10 respektive 11 miljoner kr. eller tillhopa 45 miljoner kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. Styrelsen anser, att ställningstagande till fjärde etappen kan anstå tills vidare.

Det föreliggande förslaget innebär, att i Lund skulle tillskapas vårt lands största samlade anläggning för kemisk utbildning och forskning. En gemensam anläggning leder — framhåller byggnadsstyrelsen — till ökad flexibilitet i lokal-användningen. Vissa centrala funktioner kan vidare göras gemensamma, vilket innebär lokalbesparingar. Samtliga instanser, som yttrat sig över byggnadsprogrammet, har — såsom framgått av den tidigare redogörelsen — ställt sig positiva till förslaget om en gemensam anläggning för kemiämnen i Lund.

För egen del vill jag uttala, att jag helt instämmer i förslaget till lösning av byggnadsfrågan för kemiämnen i Lund. En gemensam anläggning torde i särskilt hög grad vara stimulerande för forskningen och forskarutbildningen. Även för utbildningen i övrigt torde en gemensam anläggning vara av stort värde. Jag förordar därför, att en gemensam anläggning för kemiämnen vid såväl universitetet som tekniska högskolan i Lund kommer till stånd. I likhet med byggnadsstyrelsen anser jag dock, att ett ställningstagande till den fjärde byggnadsetappen kan anstå tills vidare.

Jag vill i sammanhanget påpeka, att jag ämnar ta upp frågan om ledningen av för flera fakulteter eller högskolor gemensamma institutioner och institutionsgrupper då jag senare denna dag anmäler fråga om proposition till årets riksdag rörande universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m. Det nu planerade kemiska centrumet i Lund måste för att bli fullt funktionsdugligt få en gemensam institutions- eller institutionsgruppsledning.

Kungl. Maj:t har — som tidigare redovisats — genom beslut den 28 februari 1964 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera dels första etappen fram till bygghandlingar, dels andra och tredje etapperna fram till huvudhandlingar.

Enligt tidsplanen måste första byggnadsetappen i erforderliga delar vara färdig till höstterminen 1965 för att den planerade intagningen vid avdelningen för kemi vid tekniska högskolan skall kunna ske. Det är därför nödvändigt, att byggnadsarbetena för denna etapp igångsättes så snart erforderliga projekteringshandlingar färdigställts. Med stöd av uttalandet vid 1960 års riksdag (prop. 119, SäU 1, s. 69) att en särbehandling vid äskande av investeringsanslag för utbyggande av universitet och högskolor kunde bli erforderlig för att snabbast möjligt tillskapa erforderliga lokaler förordar jag, att medel nu beräknas för igångsättning under nästa budgetår av första byggnadsetappen för kemiskt centrum. I avvaktan på att bygghandlingar färdigställs torde den preliminära kostnaden för denna etapp, 24 000 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963, kunna godtagas. Med hänsyn bl. a. till vad som anförts i den tidigare refererade promemorian, som fogats till Kungl. Maj:ts beslut den 28 februari 1964, bör den slutliga kost-

naden kunna reduceras. Kungl. Maj:t torde få besluta om arbetenas utförande sedan bygghandlingar, innefattande tillförlitliga kostnadsberäkningar, redovisats av byggnadsstyrelsen. Jag vill i sammanhanget erinra om att andra etappen måste vara färdig till höstterminen 1966 för att den beslutade ökade läkarutbildningen i Lund skall kunna genomföras. Beträffande såväl denna etapp som tredje etappen bör emellertid huvudhandlingar, inklusive tillförlitlig kostnadsberäkning, avvaktas innan medel äskas för byggnadsarbetenas påbörjande.

Ehuru sålunda endast kort tid står till förfogande, innan vissa lokaler för kemiundervisningen i Lund måste vara färdiga, har byggnadsstyrelsen ansett möjligheter föreligga att hålla det planerade tidsschemat. Jag förutsätter, att alla ansträngningar göres för att utbildningen vid kemisk fackavdelning vid tekniska högskolan i Lund skall komma till stånd hösten 1965 och att den ökade läkarutbildningen i Lund, för vilken erfordras nya lokaler i medicinsk kemi fr. o. m. höstterminen 1966, planenligt skall kunna genomföras.

Nybyggnaderna för kemiskt centrum i Lund medför medelsbehov även för inredning och utrustning. I enlighet med den kompletterande promemoria, som överlämnats av ordföranden i utrustningsnämnden för universitet och högskolor i anslutning till nämndens anslagsframställningar för budgetåret 1964/65, förordar jag, att under rubriken Tekniska högskolan i Lund i den för nämndens verksamhetsområde för nästa budgetår föreslagna inrednings- och utrustningsplanen skall uppföras en delram av 6 500 000 kr. till allmän utrustning m. m. för ifrågavarande nybyggnader.

I nyssnämnda inrednings- och utrustningsplan bör därjämte — med anledning av vissa särskilda omständigheter av engångsnatur — uppföras en definitiv kostnadsram av 120 000 kr. för ämnet farmakologi vid Lunds universitet.

Fastigheten tomt nr 6 inom kvarteret Hyphoff i Lund har förvärvats av enskilda personer och upplåtits till universitetets ekonomisk-historiska institution. Enligt hyresavtalet tillförsäkras universitetet rätt att förvärva fastigheten till ägarnas självkostnadspris, 220 000 kr. Jag förordar att nämnda belopp upptas för nästa budgetår för förvärv av ifrågavarande fastighet.

Med hänsyn till den expansion, som nu kan förutses för läroanstalterna inom Lunda-området kommer även ytterligare fastighetsförvärv att kunna aktualiseras. Därest det för detta ändamål kommer att visa sig angeläget att göra sådana förvärv förordar jag att inom ramen för tillgängliga medel under förevarande anslag Kungl. Maj:t bemyndigas att föranstalta om dylika inköp.

Medel för s. k. försörjningsåtgärder bör beräknas enligt vad som upptagits i den i det följande redovisade investeringsplanen. De försörjningsåtgärder, som föranledes av de i det föregående redovisade byggnadsföretagen, innefattas i denna medelsberäkning. Vad gäller prövning av för försörjningsåtgärderna erforderliga handlingar torde jag få hänvisa till uttalande härom i prop. 1963: 1 (bil. 10, s. 657).

Jag vill anmäla, att jag räknar med att det skall vara möjligt att framlägga förslag rörande nybyggnad för bakteriologiska institutionen på tilläggsstat under budgetåret 1964/65.

Med hänvisning till vad jag sålunda förordat torde medel i enlighet med vad som framgår av de i det följande redovisade investerings- och finansieringsplanerna böra anvisas på riksstaten för budgetåret 1964/65 till byggnadsarbeten vid universitetet i Lund. Vid uppräknig av kostnadsramarna för de enskilda byggnadsobjekten har hänsyn tagits till förändringen av byggnadskostnaderna intill den 1 juli 1963 enligt byggnadsstyrelsens indexserie (genomsnittsinde) för byggnader av sten.

Investeringsplan

(1 000-tal kr.)

Byggnadsföretag	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggnadstid
	1.7 1962	1.7 1963	faktisk t. o. m. 1962/63	beräknad för		
				1963/64	1964/65	
<i>I. Företag påbörjade före 1/7 1963</i>						
Nybyggnad för zoologiska institutionen	660	660	620	40		
Nybyggnad för humanistiska fakulteten	2 900	2 800	2 697	103		
Nybyggnad för patologiska institutionen	4 300	4 300	4 104	196		
Nybyggnader för övningslaboratorium för fysik	1 400	1 400	1 312	88		
Tillbyggnad för genetiska institutionen	1 180	1 180	1 048	132		
Tillbyggnad för kemiska institutionen	1 020	1 020	879	141		
Nybyggnad för växtfysiologiska institutionen	5 715	5 715	4 709	1 006		7.61— 7.63
Nybyggnader för övningslaboratorier för avd. för elektroteknik och maskinteknik vid tekniska högskolan i Lund (lab. E och lab. M)	5 170	4 950	4 344	606		7.61— 9.62
Tillbyggnader för fysiska institutionen	8 700	9 020	17	3 100	3 200	6.63—ht 64 ¹ —2.66

Byggnadsföretag	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Byggnadstid	
	1.7 1962	1.7 1963	faktisk t. o. m. 1962/63	beräknad för		
				1963/64		1964/65
II. Företag avsedda att påbörjas 1963/64						
Nybyggnad för observatorium på Romeleåsen	310	450		450	8.64— 1.65	
Försörjningsåtgärder:						
a) Kulvertar och ledningar m. m.		2 300 ²	1 400	900		
b) Väg- och markarbeten m. m.		450 ²	200	250		
c) Särskilda utgifter ...		750 ²	500	250		
III. Företag avsedda att påbörjas 1964/65						
Nybyggnad för anatomi och histologi		1 590		1 000	8.64— 8.65	
Nybyggnader för kemiskt centrum, etapp I		ca 24 000		15 000	1,65—9,65 ¹ våren 66	
Fastighetsförvärv		220		220		
Nybyggnad för bakteriologiska institutionen ...		ca 9 600			³	
Summa			19 730	7 512	21 270	

¹ Till vissa delar.

² Delram t. o. m. 1964/65.

³ Medel avses äskas på tillägsstat.

Finansieringsplan

(1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Medelsförbrukning	
Medelsreservation per 30.6 1963	5 718	Beräknad medelsförbrukning för	
Anslag för 1963/64	5 220	1963/64	7 512
Erforderligt anslag för 1964/65	17 844	1964/65	21 270
Summa	28 782	Summa	28 782

Medelsanvisningen till byggnadsarbeten vid universitetet i Lund för nästa budgetår bör, såsom framgått av den tidigare redovisade finansieringsplanen, beräknas till 17 844 000 kr. I min efterföljande hemställan gör jag framställning härom.

IV. Nybyggnad av simhallsanläggning vid gymnastiska centralinstitutet

A. Anslagsäskanden m. m.

I skrivelse den 12 augusti 1963 har *byggnadsstyrelsen* hemställt om ett investeringsanslag av 2 000 000 kr. för budgetåret 1964/65 för nybyggnad av en simhallsanläggning vid gymnastiska centralinstitutet (GCI).

Direktionen över GCI har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1964/65 framhållit bl. a., att en ökning av intagningskapaciteten vid institutet från 100 till 150 elever endast är möjlig om en planerad simhallsanläggning vid institutet kommer till stånd. F. n. är simundervisningen förlagd till Bosöns idrottsinstitut för de manliga eleverna och till Åkeshovsbadet för de kvinnliga eleverna. *Direktionen* framhåller, att mycken tid går till spillo genom de långa resorna. Avståndet GCI—Bosön är ca 9 km och GCI—Åkeshov ca 15 km.

Med skrivelse den 13 juni 1962 underställde *byggnadsstyrelsen*, efter samråd med *direktionen över GCI*, Kungl. Maj:ts prövning förslag till byggnadsprogram för en simhallsanläggning vid institutet. Kostnaden för anläggningen uppskattades till 3 440 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961. Stockholms stads idrottsstyrelse hade i yttrande över programmet till *byggnadsstyrelsen* tillstyrkt uppförandet av den föreslagna simhallsanläggningen och därvid framhållit bl. a., att simhallen förutom för GCI och Stockholms universitet och högskolor skulle fylla ett behov för skolor inom Östermalm, Norrmalm och Vasastaden och i viss utsträckning också kunna utnyttjas av allmänheten.

Byggnadsprogrammet omfattar bl. a. simbassäng (25×12,5 m), bassäng för fysiologiska undersökningar (6×2,5 m), övningsbassäng (6×10 m), bastu, tvätt- rum, torkrum, omklädningsutrymmen samt gradänger med plats för ca 150 åskådarplatser.

Byggnadsstyrelsen har med skrivelse den 12 augusti 1963 redovisat huvudhandlingar för simhallsanläggningen. Kostnaderna har därvid beräknats till 4 100 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. Programmet har i förhållande till det tidigare redovisade utökats med ersättningslokaler för vissa förrådsutrymmen i den befintliga byggnaden, vilka kommer att gå förlorade vid simhallens tillkomst. Vidare har vissa omklädningsrum med tillhörande sanitära anläggningar tillkommit inom de nuvarande lokalerna.

Kungl. Maj:t har den 22 november 1963 uppdragit åt *byggnadsstyrelsen* att på grundval av de redovisade huvudhandlingarna fortsätta projekteringen fram till och med färdigställande av bygghandlingar. Simhallsbyggnaden avses att

uppföras som en tillbyggnad till GCI:s nuvarande byggnad. Arbetena beräknas bli påbörjade hösten 1964 och byggnadstiden uppskattas till 18 månader.

Riksmarskalksämberet har i avgivet utlåtande över byggnadsstyrelsens framställning uttalat, att ämbetet icke har någon erinran mot uppförandet av den föreslagna anläggningen inom det av GCI redan disponerade området.

Med hänsyn till att simhallsanläggningen icke kommer att erfordras i full utsträckning för undervisningen vid GCI har förhandlingar upptagits mellan företrädare för staten och Stockholms stad angående upplåtelse till staden av anläggningen under vissa tider. Vid förhandlingarna har enighet nåtts om följande avtal.

» Mellan företrädare för staten och Stockholms stad har — under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens samt stadsfullmäktiges i Stockholm godkännande — träffats följande

AVTAL

1. Staten uppför i anslutning till gymnastiska centralinstitutets (GCI:s) byggnad en simhallsanläggning i huvudsaklig överensstämmelse med till detta avtal fogade ritningar.
Anmärkning: Kostnaderna för anläggningen (exklusive inredning och utrustning) har preliminärt beräknats till 4 100 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963.
2. Staden förbinder sig att på de villkor, som anges här nedan, förhyra anläggningen under ca elva månader per år under nedanstående tider:
Vardagar utom lördagar kl. 15—22;
lördagar kl. 13—18;
söndagar kl. 8—15.
3. Därest staten önskar utnyttja anläggningen för utbildningsändamål i större omfattning än vad som förutsättes i detta avtal är staden beredd att medgiva jämkning av i punkt 2 angivna tider.
4. Studerande vid GCI äger enligt mellan idrottstyrelsen och GCI träffad överenskommelse utan avgift utnyttja anläggningen för enskilda bad under de tider anläggningen är uthyrd till staden och öppen för allmänheten.
5. Staten svarar för driften av anläggningen. Den personal, som erfordras för anläggningens drift, anställs, avlönas och pensioneras av staten.
6. För den tid, under vilken staden disponerar anläggningen, skall staden erlägga hyra till staten enligt följande grunder:
 - a) De totala drift- och kapitalkostnaderna för anläggningen fördelas mellan staten och staden i ungefärlig proportion till den tid, under vilken vardera disponerar densamma; dock skall sådana kostnader, som uteslutande betingas av stadens nyttjande av anläggningen, bestridas av staden ensam. Avgifter, som uttages av besökande, skall tillkomma staden;
 - b) driftkostnaderna omfattar kostnader, som hänföres till såväl anläggningen som verksamheten och som normalt tillhör en simhallsanläggning såsom fastighetsförvaltning, fastighetsskötsel, renhållning, vatten, elström, sotning, försäkringar (motsvarande), underhåll, reparationer, nyanskaffning av inredning och utrustning, uppvärmning, skatter, diverse förbrukningsartiklar, tvätt, vattenreningskemikalier och personal för anläggningens drift;

- c) kapitalkostnaderna omfattar dels avskrivning av anläggningskostnad och av kostnad för inredning och utrustning, dels ränta på icke avskrivet belopp av nämnda kostnader.
- Avskrivningen skall ske med 1/40 per år. Räntan skall beräknas efter en räntesats, som med en procent överstiger riksbankens vid varje tillfälle gällande diskonto.
7. På grundval av detta avtal skall överenskommelse med detaljerade bestämmelser träffas mellan byggnadsstyrelsen och Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse.
8. Detta avtal gäller till och med den 30 juni 1976. Därest avtalet icke av någon part uppsäges minst två år före avtalstidens utgång förlänges avtalet för varje gång med tio år.»

B. Departementschefen

Jag vill först erinra om att jag i årets statsverksproposition (bil. 10, s. 579) förordat, att intagningen av studerande vid GCI fr. o. m. nästa läsår ökas från för närvarande 100 till 150 årligen. I sin anslagsframställning för nästa budgetår underströk institutets direktion bl. a., att utökningen av studerandeantalet var möjlig att genomföra endast om en simhall uppfördes vid institutet. Jag vill erinra om att en simhall planerades ingå i institutets byggnadskomplex, när detta uppfördes i början av 1940-talet. Med hänsyn bl. a. till den dåvarande statsfinansiella situationen kom emellertid någon simhallsanläggning ej till stånd. Såsom framgått av den tidigare redogörelsen har byggnadsstyrelsen framlagt förslag rörande nybyggnad av en simhallsanläggning i anslutning till GCIs byggnad. Anläggningen föreslås omfatta förutom en simbassäng om $25 \times 12,5$ meter två mindre bassänger, en för fysiologiska undersökningar och en för vissa undervisningsövningar. Anläggningen föreslås även inrymma platser för ca 150 åskådare. Kostnaderna för anläggningen, för vilken huvudhandlingar föreligger, har av byggnadsstyrelsen beräknats till 4 100 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. Då jag icke har några erinringar mot denna kostnadsberäkning och icke heller i övrigt mot det föreliggande förslaget förordar jag, att simhallsanläggningen kommer till stånd. Kostnaderna beräknar jag sålunda till 4 100 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. För nästa budgetår bör i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag 2 000 000 kr. anvisas under ett för ändamålet avsett nytt investeringsanslag under statens allmänna fastighetsfond, benämnt Nybyggnad av simhallsanläggning vid gymnastiska centralinstitutet.

Simhallen kommer icke att helt erfordras för simundervisningen vid institutet. Anläggningen kan därför tagas i anspråk för andra ändamål. Då från Stockholms stads sida visats intresse för att få förhyra simhallen under de tider den icke erfordras för undervisningen vid GCI har förhandlingar upptagits med företrädare för staden rörande en uthyrning av hallen till staden. Såsom framgått av den tidigare redogörelsen har dessa förhandlingar resulterat i att ett avtal — som har karaktär av principavtal — träffats mellan företrädare för staten och Stock-

holms stad. Avtalet — som träffats under vederbörliga förbehåll om godkännande — innebär, att simhallen uthyres till staden under de tider hallen icke erfordras för undervisningen vid GCI. Om staten önskar utnyttja hallen för utbildningsändamål i större omfattning än vad som förutsatts i avtalet, är staden beredd att medgiva jämkning av de i avtalet angivna tiderna. Personal för anläggningens drift skall anställas, avlönas och pensioneras av staten. De totala drift- och kapitalkostnaderna för anläggningen skall fördelas mellan staten och staden i ungefärlig proportion till den tid, under vilken vardera disponerar densamma. Sådana kostnader, som uteslutande betingas av stadens nyttjande av anläggningen, skall dock bestridas av staden ensam. Avtalet avses skola gälla t. o. m. den 30 juni 1976 och förlänges automatiskt för en 10-årsperiod, om det inte uppsäges minst två år före avtalsperiodens utgång. Jag finner att avtalet från statens synpunkt är godtagbart och förordar, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att godkänna detsamma. Skulle smärre jämkningar av eller tillägg till avtalsbestämmelserna erfordras förutsätter jag, att riksdagens samtycke därtill icke skall behöva inhämtas.

Någon detaljerad beräkning av personalkostnader och övriga kostnader för anläggningens drift föreligger ännu icke. På grundval av vissa inhämtade uppgifter rörande driftutgifter vid kommunala simhallar av jämförbar storlek torde de på statsverket fallande driftkostnaderna vad avser institutets avlönings-, omkostnads- och materielanslag kunna uppskattas till ca 75 000 kr. i 1963 års priser.

Medelsanvisningen för nästa budgetår för uppförande av ifrågavarande simhallsanläggning bör, såsom framgått av det föregående, beräknas till 2 000 000 kr. I min efterföljande hemställan gör jag framställning härom.

V. Lån till Kristofferskolans byggnadsstiftelse

A. Anslagsäskanden m. m.

I september 1962 inkom *Kristofferskolans byggnadsstiftelse* med anhållan att Kungl. Maj:t ville i proposition till riksdagen framlägga förslag om ett bidrag av 2 250 000 kr. till kostnaderna för uppförande av en skolanläggning för Kristofferskolan på Fredrikslundshöjden i Bromma i Stockholm, där tomt för ändamålet reserverats av stadens fastighetsnämnd. Samtidigt meddelade byggnadsstiftelsen, att framställning om bidrag till skolbygget lämnats till bl. a. Stockholms stad. Skolanläggningen skulle omfatta fyra byggnader, nämligen

en *huvudbyggnad* av hallskoleutformning, innefattande klassrum, aula med scen, samtliga specialsalar, kollegierum, bibliotek m. m.,

en *lägstadiebyggnad* med sex rum för årskurserna 1—3,

en *mellanstadiebyggnad* med sex rum för årskurserna 4—6 samt

en *värmecentral* för hela anläggningen.

Nybyggnadskostnaden uppskattades till 7 500 000 kr. enligt prisläget i april 1961. Anläggningen förutsattes finansierad, förutom med statsbidraget, *dels* med bidrag från bl. a. Stockholms stad, *dels* med donationer o. dyl. I fullt utbyggt skick skulle skolan ha en kapacitet av 600 elever. I nuläget har Kristofferskolan 375 elever.

I utlåtande över framställningen uttalade *skolöverstyrelsen* att det var synnerligen angeläget att skolan erhöll ändamålsenliga lokaler och tillstyrkte att statsbidrag utgick för en skolanläggning av den storleksordning ansökan avsåg. Överstyrelsen ansåg emellertid att tvekan rädde om den föreslagna lösningen ur funktionell och ekonomisk synpunkt var den bästa. Sålunda översteg nybyggnadskostnaderna enligt överstyrelsens uppfattning med ca 2 000 000 kr. kostnaderna för en motsvarande anläggning inom det allmänna skolväsendet. Förslaget borde enligt överstyrelsens mening omarbetas.

Vid 1963 års riksdag togs frågan om byggnadsbidrag till Kristofferskolan upp motionsvägen. Riksdagen ansåg att det var angeläget att Kristofferskolans lokalproblem snarast fick sin lösning. Ett räntefritt stående lån skulle enligt riksdagens mening utgå för ändamålet vid tidpunkt som efter underhandlingar med Stockholms stad befanns lämpligt. (SU 75; Rskr 191).

I en förnyad framställning från *Kristofferskolans byggnadsstiftelse* har nu anhållits om ett räntefritt stående lån av 3 100 000 kr. Den omräkning av nybyggnadskostnaderna, som företagits, visade att dessa skulle uppgå till 9 200 000 kr. av vilka stiftelsen själv kunde insamla högst 3 000 000 kr. Den kalkylerade kubkostnaden uppgick enligt beräkningen till 255 kr per m³. Kostnadsökningen i

jämförelse med april 1961 hänförde sig *dels* till byggnadskostnadsindex' höjning, *dels* till att man nu också upptagit medel för oförutsedd kostnadsstegring utöver byggnadskostnadsindex.

I sitt utlåtande över den senaste framställningen konstaterar *skolöverstyrelsen* att kostnaderna för en skolanläggning på den avsedda tomten för samma antal elever enligt de normer som tillämpas inom det allmänna skolväsendet kunde uppskattas till ca 5 500 000 kr. Byggnadens utformning medför en onormalt hög kubkostnad. Med en mer ekonomisk utformning torde enligt överstyrelsens uppfattning en anläggning med samma nettogolvyta och samma volym kunna uppföras för ca 8 200 000 kr. En anläggning med samma nettogolvyta men med normal volym i förhållande till ytan torde kunna uppföras för ca 6 200 000 kr. Med hänsyn till bl. a. de onormalt höga byggnadskostnaderna anför överstyrelsen allvarliga betänkligheter mot förslaget och ifrågasätter också om sambandet mellan skolbyggnadens utformning och verksamheten är av så avgörande betydelse att lokalerna inte kan utformas i närmare anslutning till de normer som tillämpas för det allmänna skolväsendet.

I ett bemötande av överstyrelsens utlåtande redovisar *Kristofferskolans byggnadsstiftelse* de pedagogiska skäl som åberopas för att byggnaden bör utformas på det sätt som föreslagits. Vidare bestrider man att kubkostnaden för den planerade skolanläggningen skulle vara större än för motsvarande skolanläggningar inom det allmänna skolväsendet. Överstyrelsen har vidare enligt byggnadsstiftelsens uppfattning inte tagit tillräcklig hänsyn till tomtförhållandena på den plats där skolanläggningen skall uppföras. En omprojektering skulle medföra betydande ökade kostnader. Härtill kommer att vissa av de medel som utlovats från enskilda och stiftelser gjorts beroende av att anläggningen uppföres på det sätt som föreslagits.

B. Departementschefen

Inledningsvis vill jag erinra om att jag i proposition 1962:54 i princip tog ställning till hur frågor om statsbidrag till experiment- eller friskolor borde bedömas. Jag anförde därvid (s. 365 f.) att statsbidrag till skolor, vilka syftar till att förverkliga eller utpröva mer omfattande eller genomgripande kursplanemässiga, metodiska eller andra pedagogiska idéer och tankar eller där man genom en speciell uppläggning av skolans hela arbete vill för praktiskt skolbruk omsätta utvecklingsfrämjande uppfostrings- eller omvårdnadsidéer, borde ifrågakomma efter prövning från fall till fall. Jag anförde vidare att dylika skolor syntes, inte minst med hänsyn till att de kan lämna stimulerande bidrag till den allmänna pedagogiska utvecklingen, vara förtjänta av det allmännas stöd. Kristofferskolan är enligt min mening klart hänförlig till denna kategori skolor.

Kristofferskolans byggnadsstiftelse har beräknat nybyggnadskostnaden för den föreslagna skolanläggningen till ca 9 000 000 kr. Otvivelaktigt medför ett

realiserande av förslaget att en skolanläggning uppföres som är dyrare än en motsvarande anläggning uppförd enligt de normer som tillämpas inom det allmänna skolväsendet. Enligt min uppfattning har dock Kristofferskolans företrädare tillfredsställande motiverat sambandet mellan den anläggningstyp, som valts, och skolans pedagogiska verksamhet. Jag är därför villig att i huvudsak acceptera byggnadsstiftelsens kalkyl.

Av de erforderliga medlen för att uppföra anläggningen räknar stiftelsen med att själv kunna uppbringa ca 3 000 000 kr. Resten av kostnaderna föreslås bli fördelade mellan stat och kommun. Enligt min uppfattning bör det statliga engagemanget i byggnadsföretaget maximeras till 3 000 000 kr. Detta belopp bör i form av ett ränte- och amorteringsfritt lån från fonden för låneunderstöd ställas till Kristofferskolans byggnadsstiftelses förfogande under förutsättning att Stockholms stad ensam eller tillsammans med kommuner i Stockholmsregionen ställer ett lika stort belopp till förfogande och att Kristofferskolans byggnadsstiftelse själv kan uppbringa resterande medel. Statsanslag kan självfallet ställas till förfogande, först sedan stiftelsen för Kungl. Maj:t redovisat fullständiga entreprenadhandlingar, innefattande fullt tillförlitliga kostnadskalkyler.

Medelsanvisning för lån till Kristofferskolans byggnadsstiftelse bör, som framgått av det föregående, beräknas till 3 000 000 kr. Beloppet bör anvisas under nästa budgetår. I min efterföljande hemställan gör jag framställning härom.

VI. Hemställan

Under åberopande av vad jag i det föregående anført och förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående förordade anordningar m. m. för utbyggnad av de marinbiologiska fältstationsresurserna för universitetens behov;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad jag förordat i det föregående träffa avtal med Uppsala stad angående leverans av värme till universitetet i Uppsala;

c) till *Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala* för budgetåret 1964/65 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 3 856 000 kr.;

d) till *Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund* för budgetåret 1964/65 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 17 844 000 kr.;

e) bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad jag förordat i det föregående träffa avtal med Stockholms stad angående upplåtelse till staden av simhallsanläggning vid gymnastiska centralinstitutet;

f) till *Nybyggnad av simhallsanläggning vid gymnastiska centralinstitutet* för budgetåret 1964/65 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.;

g) till *Lån till Kristofferskolans byggnadsstiftelse* för budgetåret 1964/65 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

E. Erlandsson

INNEHÅLL

	Sid.
I. Marinbiologiska fältstationer för universitetens behov	3
A. Inledning	3
B. Utredningen	3
1. Allmänt	3
2. Antalet studerande	5
3. Fältstationernas kapacitet	6
4. Fältstationernas lokalisering	7
5. Byggnadsarbeten m. m.	11
6. Inredning och utrustning m. m.	13
7. Personal	15
8. Fördelning av kursplatser	16
C. Yttranden	17
D. Departementschefen	21
II. Byggnadsarbeten vid universitet i Uppsala	28
A. Anslagsäskanden m. m.	28
B. Departementschefen	36
III. Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund	41
A. Anslagsäskanden	41
B. Departementschefen	48
IV. Nybyggnad av simhallsanläggning vid gymnastiska centralinstitutet ..	54
A. Anslagsäskanden m. m.	54
B. Departementschefen	56
V. Lån till Kristofferskolans byggnadsstiftelse	58
A. Anslagsäskanden m. m.	58
B. Departementschefen	59
VI. Hemställan	61